संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उडड्यन मन्त्रालयसँग सम्बन्धित

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) बमोजिम प्रस्तुत गरिएको सार्वजनिक विवरण

नेपाल सरकार

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उडड्यन मन्त्रालय

२०७३ बैशाख

website : www.tourism.gov.np

This page is intentionally left blank.

विषय सूची

विषय		पेज नं.
१.	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उडड्यन मन्त्रालय	१
२.	संगठनात्मक स्वरुप	२
३.	मन्त्रालयको कर्मचारी दरवन्दी र पूर्तिको अवस्था	४
४.	मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र	६
५.	महाशाखा, शाखाहरुको कार्य विवरण	७
६.	मन्त्रालय अन्तर्गत विभाग तथा कार्यालयहरु	१४
७.	जिम्मेवार पदाधिकारीहरुको विवरण	२६
८.	सेवा प्रवाह गर्न लाग्ने दस्तुर	२६
	(क) पर्वतारोहण रोयल्टी	२६
	(ख) सूचनाको विवरण लिंदा लाग्ने दस्तुर	२८
९.	निर्णय प्रक्रिया र अधिकारी	२८
	(क) निर्णय प्रक्रिया सम्बन्धमा	२८
	(ख) निर्णय गर्ने अधिकारी सम्बन्धमा	२८
१०.	निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी	२९
११.	कार्य सम्पादन विवरण	२९
	(क) विकास कार्यक्रमको उपलब्धी	२९
	(ख) प्रमुख परिसूचकहरु	३७
१२.	सूचना अधिकारी र प्रवक्ताको नाम र सम्पर्क टेलिफोन नं	४१
१३.	ऐन नियम, गठन आदेश र निर्देशिकाको सूची	४२
१४.	मन्त्रालय अन्तर्गत निकायहरुको टेलिफोन नम्वर	४५

This page is intentionally left blank.

परिचय

१. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उडड्यन मन्त्रालय

(क) परिचय

अनुपम प्राकृतिक सौन्दर्यता, सामाजिक, साँस्कृतिक विविधता, भौगोलिक विषमताले भरिपूर्ण नेपाल विश्व पर्यटन मानचित्रमा प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्यस्थलको रुपमा सुपरिचित छ । तुलनात्मक र प्रतिस्पर्धात्मक लाभका दृष्टीले मुलुकको आर्थिक विकासको प्रमुख आधार रहेको पर्यटन क्षेत्रले विदेशी मुद्रा आर्जन, रोजगारी सिर्जना, आर्थिक कृयाकलाप बृद्धि र समग्र आर्थिक विकास र समुन्नतिमा टेवा पुर्याउँदै आएको छ । देशमा रहेका सम्पूर्ण मूर्त र अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण र विकास गरी तिनको आर्थिक उपयोग गर्ने तथा पर्यटनलाई मुलुकको आर्थिक आधारको रुपमा ग्रामीण तहसम्म विकास र विस्तार गरी यसको प्रतिफल जनजीवनको तल्लो तहसम्म पुर्याउन संस्कृति र पर्यटन क्षेत्रको विविधिकरण, विस्तार र प्रवर्द्धन गरिनु आवश्यक छ ।पर्यटन क्षेत्रको विकास र विस्तार सहित आन्तरिक र बाह्य यातायातको माध्यमले बनेको हवाई यातायातलाई सुरक्षित, स्तरीय र भरपर्दो बनाउन आवश्यक छ । यसरी, संस्कृति, पर्यटन र नागरिक उड्डयन तीनवटै क्षेत्रको उपयुक्त संयोजन गरी संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको गठन गरिएको हो ।

नेपालमा विदेशी पर्यटकहरुको आवागमन हुन थालेपश्चात पर्यटन क्षेत्रका कार्यक्रमहरुलाई व्यवस्थित ढंगले अगाडि बढाउन सर्वप्रथम वि.सं. २०१६ सालमा पर्यटन बोर्डको स्थापना गरिएको थियो । वि.सं. २०१८ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग गठन गरिएको थियो । सन् १९७२ को पर्यटन गुरुयोजना र प्रशासन सुधार आयोग, २०३२ को सिफारिस समेतका आधारमा पर्यटन क्षेत्रको योजनाबद्ध विकास तथा प्रबर्द्धन गर्न केन्द्रीय पर्यटन प्रशासनिक निकायको रुपमा वि.सं. २०३४ सालमा छुट्टै पर्यटन मन्त्रालयको स्थापना भएको हो । वि.सं. २०३९ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गतको हवाई विभागलाई समेत गाभी पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय नामाकरण गरियो । मुलुकले अवलम्बन गरेको खुला बजारमुखी अर्थतन्त्रमा सरकारको भूमिका र कार्यक्षेत्रलाई व्यवस्थित गर्न वि.सं. २०५५ सालमा पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गतका २ (दुई) वटा विभागहरु हवाई विभाग र पर्यटन विभागलाई खारेज गरी क्रमशः नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण र नेपाल पर्यटन बोर्डको स्थापना गरियो । वि.सं. २०५७ सालदेखि संस्कृति क्षेत्रको समेत कार्य गर्ने गरी मन्त्रालय संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको रुपमा नामाकरण गरियो । पर्यटन उद्योगको व्यवस्थापन, पर्यटन पूर्वाधार विकास, पर्यटकको सुरक्षा लगायत कार्यहरु गर्न नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७१।४।२ को निर्णयनुसार मिति २०७१ भाद्र महिनामा पर्यटन विभागको स्थापना गरिएको छ ।

नेपालको आर्थिक विकासमा पर्यटन क्षेत्रको महत्व बढ्दै गए अनुरुप यसलाई प्रमुख प्राथमिकताको क्षेत्रमा राखिएको, नेपालको सांस्कृतिक विविधता अनुपम रहेकोले यसलाई संरक्षण, विकास र प्रबर्द्धन गर्दै यसको आर्थिक उपयोग एवम् पर्यटनको मुख्य उत्पादन र गन्तव्यको रुपमा विकास गर्न आवश्यक भएको, साथै हवाई सेवाले भौगोलिक विषमतामा यातायात सेवा उपलब्ध गराउनुको अतिरिक्त बाह्य र आन्तरिक रुपमा

पहुँच विस्तार भै पर्यटन सेवामा समेत पर्याप्त योगदान पुर्याउने भएकोले यी तीनओटै क्षेत्रलाई एकीकृत रुपमा अगाडि बढाउन एउटै मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रमा राखिएको पाइन्छ ।

२. संगठनात्मक स्वरुप

नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट पछिल्लो पटक भएको मिति २०६९/२/५ को निर्णयबाट यस मन्त्रालयको नामकरण संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय कायम रहन गयो। नेपाल सरकार (सचिवस्तर) मिति २०७०।४।२८ को निर्णयबाट मौजुदा संगठन संरचना र दरबन्दी स्वीकृत भएको हो।

यस मन्त्रालयको वर्तमान संगठन संरचनामा संस्कृति महाशाखा, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा पर्यटन प्रबर्द्धन महाशाखा, योजना तथा मूल्यांकन महाशाखा, हवाई उद्योग व्यवस्थापन महाशाखा, हवाई सुरक्षा तथा प्रधिकरण सुपरिवेक्षण महाशाखा र कानून महाशाखा गरी ६ वटा महाशाखा र ती महाशाखा अन्तर्गत विभिन्न शाखा तथा इकाईहरु रहेका छन्।त्यसैगरी पर्यटन विभाग, पुरातत्व विभाग र सो अन्तर्गत राष्ट्रिय अभिलेखालय, विभिन्न दरवार हेरचाह अड्डाहरु र संग्रहालयहरु रहेका छन् । केन्द्रीय स्तरका कार्यालयको रुपमा नारायणहिटी दरवार संग्रहालय र नेपाल प्रतिलिपी अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय रहेका छन् । मन्त्रालय अन्तर्गत जिल्लास्थित कार्यालयका रुपमा काँकडभिट्टा, जनकपुर, बिरगञ्ज, भैरहवा, पोखरा, नेपालगञ्ज र नाम्चेमा पर्यटन कार्यालयहरु रहेका छन् । संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको संगठन संरचना देहाय बमोजिम रहेको छ ।

संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको संगठन संरचना

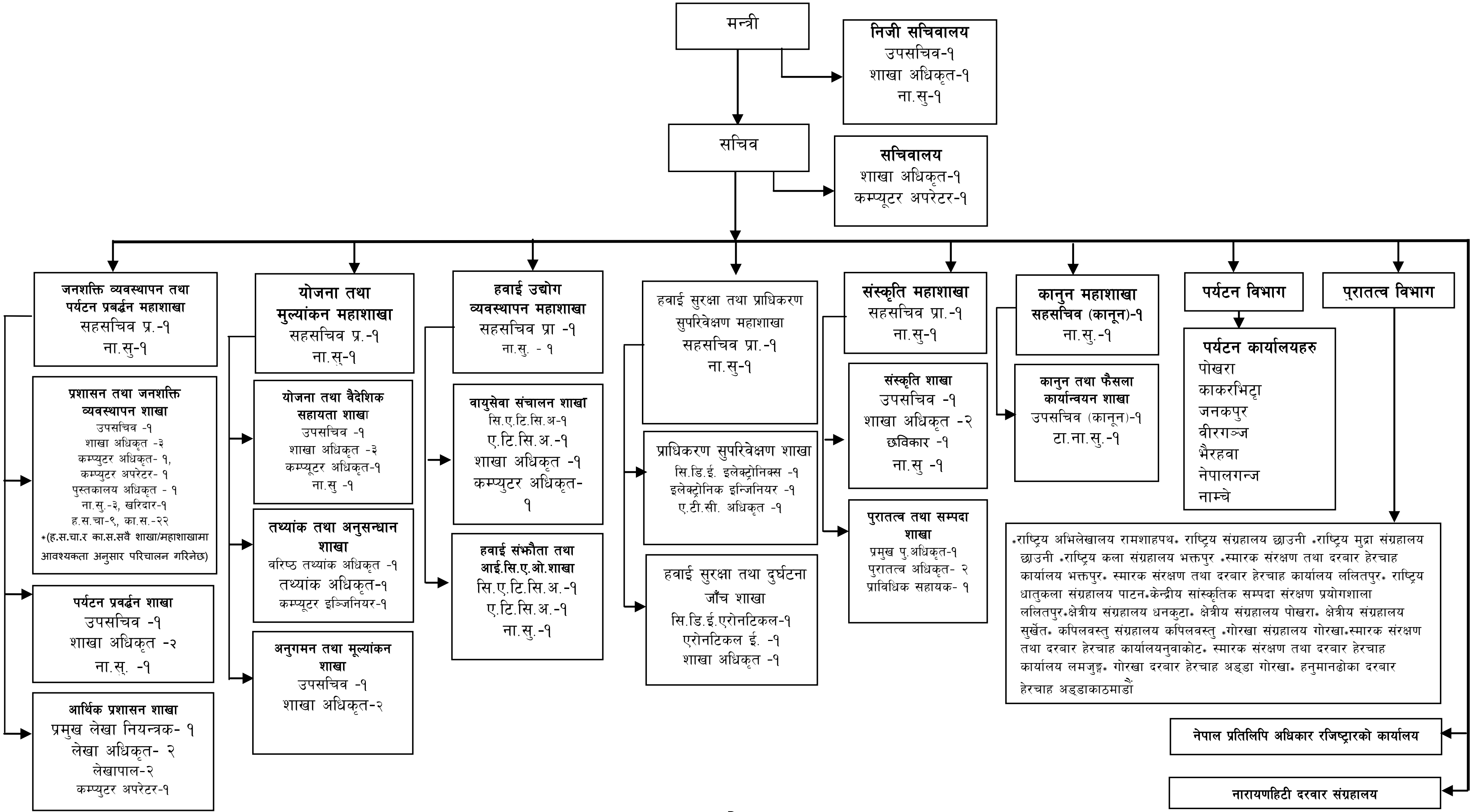

३. **मन्त्रालयको कर्मचारी दरवन्दी र पूर्तिको अवस्था**

माथि उल्लिखित संगठन संरचना अनुरुप मन्त्रालयको दरवन्दी विवरण निम्न बमोजिम छ-

कार्यालय तथा दरबन्दी विवरण सम्बन्धी ढांचा	
१. क. कार्यालय सम्बन्धी विवरण :	फ्याक्सनं. :**४२११७५८**
कार्यालयको नाम (नेपालीमा): **संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय**	जिल्ला: **काठमाडौं**
कार्यालयको नाम (अंग्रेजीमा): **Ministry of Culture, Tourism and Civil Aviation**	**का.म.पा.**
मन्त्रालय/केन्द्रीय निकाय :	वडा. नं.
निकटतम माथिल्लो निकाय:	स्थान: **सिंहदरवार**
कार्यालयको स्तर : **केन्द्रीय**	फोन.नं.:**४२११५९६**
शूरु पद श्रृजना भएको मिति:	इमेल: **info@tourism.gov.np**
पछिल्लो अद्यावधिक मिति : **२०७०।९।९**	वेवसाइट:**www.tourism.gov.np**
१. ख. कार्यालयको दरबन्दी तेरिज :	

सि.न	पद	श्रेणी /तह	सेवा	समुह	उपसमुह	साबिक पद	थप	घट	खूद कायम	पद संकेत नं.	कैफियत
१.	सचिव	विशिष्ट				१	-	-	१		
२.	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन			३	-	१	२		
३.	सहसचिव	रा.प.प्रथम	ईन्जि	सि.ए.अ.इ.	सि.ए.अ	२	-	-	२		
४.	सहसचिव	रा.प.प्रथम	न्याय	कानून		१	-	-	१		
५.	सहसचिव	रा.प.प्रथम	शिक्षा	पुरातत्व		१	-	-	१		
६.	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.		९	-	३	६		
७.	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	न्याय	कानून		१	-	-	१		
८.	वरिष्ठ तथ्यांक अधिकृत	रा.प.द्वितीय	आर्थिक, योजना तथा तथ्यांक	तथ्यांक		१	-	-	१		
९.	प्रमुख पुरातत्व अधिकृत	रा.प.द्वितीय	शिक्षा	पुरातत्व		१	-	-	१		
१०.	प्रमुख लेखा नियन्त्रक	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	लेखा		१	-	-	१		
११.	सि.ए.टि.सि.अ.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	२	-	-	२		
१२.	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	ईलेक्ट्रोनिक एन्ड टेलिकम्युनिकेसन		१	-	-	१		
१३.	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	एअरपोर्ट		१		१	०		
१४.	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	एरोनटिकल		०	१	-	१		
१५.	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्र.		२७	-	११	१६		
१६.	कानुन अधिकृत	रा.प.तृतीय	न्याय	कानून		१		१	०		
१७.	तथ्यांक अधिकृत	रा.प.तृतीय	आर्थिक योजना तथा तथ्यांक	तथ्यांक		२	-	१	१		
१८.	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा		३	-	१	२		

१९.	पुरातत्व अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पुरातत्व		१	१	-	२		
२०.	कम्प्युटर अधिकृत	रा.प.तृतीय	विविध			३	-	-	३		
२१.	ए.टि.सि.अ.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ.	३	-	-	३		
२२.	ईलेक्ट्रोनिक ईन्जिनियर	रा.प.तृतीय	ईन्जि	ईलेक्ट्रोनिक एन्ड टेलिकम्युनिकेसन		१	-	-	१		
२३.	एरोनटिकल इन्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	एरोनटिकल		०	१	०	१		
२४.	कम्प्यूटर इन्जि.	रा.प.तृतीय	विविध			०	१	-	१		
२५.	कार्टोग्राफर	रा.प.तृतीय	विविध			१	-	१	०		
२६.	पुस्तकालय अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पु.वि.		१	-	-	१		
२७.	छविकार	रा.प.तृतीय	शिक्षा	कला	छविकला	१	-	-	१		
२८.	सहायक खाद्य गुणनियन्त्रक	रा.प.तृतीय	कृषि	फुड न्यु.क्वा. कन्ट्रोल		१	-	१	०		
२९.	ना.सु.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.		१६	-	२	१४		
३०.	प्राविधिक सहायक	रा.प.अ.प्रथम	शिक्षा	पुरातत्व	पुरातत्व	१	-	-	१		
३१.	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अ.प्रथम	विविध			३	-	-	३		
३२.	लेखापाल	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	लेखा		३	-	१	२		
३३.	टा.ना.सु.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.		२	-	१	१		
३४.	सवईन्जिनियर	रा.प.अ.प्रथम	ईन्जि	सिभिल	बि.एन्ड आर्क	१	-	१	०		
३५.	प्राविधिक सहायक	रा.प.अ.प्रथम	कृषि	फुड न्यु. क्वा. कन्ट्रोल		१	-	१	०		
३६.	खरिदार	रा.प.अ.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.		२	-	१	१		
३७.	ह.स.चा.	श्रेणी विहीन	प्रशासन	सा.प्र.		९	-	०	९		
३८.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	प्रशासन	सा.प्र.		२५	-	३	२२		
जम्मा						**१३३**	४	**३१**	**१०६**		

४. मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र

नेपाल सरकारको कार्य विभाजन नियमावली, २०७२ बमोजिम यस मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र देहायबमोजिम रहेको छः

१. संस्कृति, पर्यटन तथा हवाई यातायातको विकाससम्बन्धी नीति, योजना तथा कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कनस

२. पर्यटन तथा हवाई उद्योगको प्रवर्द्धन र संरक्षणस

३. ट्राभल र ट्रेकिङ एजेन्सीस

४. विश्व पर्यटन सङ्गठनलगायत पर्यटन तथा हवाई यातायातसम्बद्ध अन्तर्राष्ट्रिय संस्थास

५. पर्वतारोहण र अन्य साहसिक पर्यटन क्रियाकलापस

६. विमानस्थलको निर्माण, मर्मत, सम्भार तथा व्यवस्थापनस

७. हवाई यातायात र परिवहनको सञ्चालन तथा व्यवस्थास

८. संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन सङ्घ तथा नागरिक उड्डयनसँग सम्बन्धित अन्य अन्तर्राष्ट्रिय वा क्षेत्रीय संस्थासँगको सम्पर्क, सहयोग र समन्वयस

९. संस्कृतिको प्रवर्द्धन तथा संरक्षणस

१०. संस्कृतिसम्बद्ध अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूसँगको सम्पर्क, सहयोग र समन्वयस

११. संस्कृतिविषयक अन्तर्राष्ट्रिय सम्झौता, सांस्कृतिक आदान(प्रदान, अध्ययन तथा अनुसन्धानस

१२. पुरातात्विक महत्त्वका स्मारक र पुरातात्विक वस्तुहरूको सङ्ग्रह, संरक्षण, संवर्द्धन, अन्वेषण तथा उत्खननस

१३. निकासी गरिने पुरातात्विक वस्तुको जाँच र अनुमतिस

१४. प्रतिलिपि अधिकारस

१५. सांस्कृतिक सम्पदा, धरोहर र ऐतिहासिक महत्त्वका दरबारको संरक्षण तथा संवर्द्धनस

१६. विभिन्न धर्म, जात, जाति, सम्प्रदाय, भाषा, भाषिकाको साहित्य, लिपि, कला र संस्कृतिको संरक्षण तथा विकासस

१७. पर्यटनसँग सम्बद्ध सङ्घ, सङ्गठन, संस्थान र समितिस

१८. नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल ललितकला प्रतिष्ठान तथा नेपाल सङ्गीत तथा नाट्यकला प्रतिष्ठानस

१९. पशुपति क्षेत्र विकास कोष, लुम्बिनी विकास कोष, बृहत्तर जनकपुरक्षेत्र विकास परिषद्, सांस्कृतिक संस्थान र अन्य सांस्कृतिक, धार्मिक, पुरातात्विक, संस्था तथा समितिस

२०. नारायणहिटी दरबार सङ्ग्रहालय तथा अन्य सङ्ग्रहालय र अभिलेखालयस

२१. हवाई यातायातसम्बद्ध संस्थान, प्राधिकरण तथा सङ्गठनस

२२. नेपाल शिक्षा सेवाअन्तर्गत आर्कियोलजी समूहको सञ्चालनस

२३. नेपाल इन्जिनियरिङ सेवाअन्तर्गत देहायका समूहको सञ्चालन

(क) सिभिल इन्जिनियरिङ समूहअन्तर्गत एअरपोर्ट उपसमूहस

(ख) एरोनटिकल इन्जिनियरिङ समूहस

(ग) सिभिल एभिएसन अपरेसन एण्ड इन्जिनियरिङ समूह ।

५. महाशाखा/शाखाहरुको कार्य विवरण

जनशक्ति व्यवस्थापन तथा पर्यटन प्रबर्द्धन महाशाखा

जनशक्ति व्यवस्थापन तथा पर्यटन प्रबर्द्धन महाशाखालाई तोकिएका कामहरु यसप्रकार छन्ः

२४. मन्त्रालय तथा अन्तर्गतका कार्यालयहरु र समितिहरुको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था, पद सृजना लगायतका कार्य ।

२५. मन्त्रालय र अन्तर्गतका कार्यालयहरुको रिक्त रहेका पदहरु स्थायी प्रकृयाबाट पूर्ति गर्न सम्बन्धित निकायमा माग गर्ने र सिफारिश भै आएका उम्मेदवारहरुलाई नियुक्ति,पदस्थापना सम्बन्धी कार्य ।

२६. कर्मचारीको बढुवा, राजिनामा सम्बन्धी कार्य।

२७. मन्त्रालयका कर्मचारीहरुको सरुवा, काज, स्वदेश एवं विदेश अध्ययन र तालिममा मनोनयन, लगायत बृत्ति विकास सम्बन्धी कार्य ।

२८. नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा अन्तर्गत पर्ने सिभिल इन्जिनियरिङ समूहअन्तर्गत एअरपोर्ट उपसमूह, एरोनटिकल इन्जिनियरिङ समूह र सिभिल एभिएसन अपरेसन एण्ड इन्जिनियरिङ समूहको कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य ।

२९. सबै कर्मचारीहरुको वैयक्तिक विवरण तथा अन्य विवरणहरु सम्बन्धी कार्य ।

३०. नेपाल सरकारमा पेश हुने प्रस्तावहरु सम्बन्धी कार्य ।

३१. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरुद्वारा प्राप्त प्रस्तावहरु कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

३२. पर्यटन सम्बन्धी गोष्ठी सम्मेलन आदि संचालन सम्बन्धी कार्य ।

३३. केन्द्रीय तथा कार्यसंचालन स्तरको लेखा संचालनमा आवश्यक निर्देशन र लेखापरीक्षणको व्यवस्था सम्बन्धी कार्य ।

३४. वेरुजुको लगत र फर्छ्यौट सम्बन्धी कार्य ।

३५. मन्त्रालय, अन्तर्गत विभाग र कार्यालयहरुको निरीक्षण सम्बन्धी कार्य ।

३६. रकमान्तर, खर्चको स्वीकृति र ठेक्का पट्टा सदर, मालसामान खरिद तथा लिलाम विक्रीको स्वीकृति एवं मन्त्रालयको भौतिक साधनहरुको अभिलेख मर्मत सम्भार र संरक्षण सम्बन्धी कार्य ।

३७. कर्मचारीहरुको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन तयार गर्ने, प्रोत्साही पुरस्कार सिफारिश तथा विभागीय कारवाही सम्बन्धी कार्य ।

३८. मन्त्रालय र अन्तर्गतका अन्य विभाग तथा कार्यालयहरुलाई आवश्यकता अनुसार परामर्श दिने सम्बन्धी कार्य ।

३९. मातहत शाखाहरुबीच समन्वय कायम राख्ने सम्बन्धी कार्य ।

४०. कर्मचारीहरुको विदा सिफारिश वा स्वीकृति सम्बन्धी कार्य ।

४१. पर्यटन प्रबर्द्धन सम्बन्धी कार्य ।

प्रशासन एवं पर्यटन प्रबर्द्धन महाशाखा अन्तर्गत प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा, पर्यटन प्रबर्द्धन शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखा गरी ३ वटा शाखाहरु रहेका छन्। शाखाका कामहरु निम्नानुसार छन्ः

प्रशासन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन शाखा

१. मन्त्रालय, विभाग वा अर्न्तगतका कार्यालयहरुको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य ।

२. मन्त्रालय, अर्न्तगतका निकायहरुको पदपूर्तिका लागि नियुक्ति तथा पदस्थापना, सरुवा, बढुवा, राजिनामा तथा बिभागीय कारबाही सम्बन्धी कार्य ।

३. कर्मचारीको कार्य विवरण सम्बन्धी कार्य ।

४. स्वदेशी र विदेशी तालीम सेमिनार, गोष्ठी र कार्यशालाहरुमा मनोनयन सम्बन्धी कार्य ।

५. कार्य सम्पादन मूल्यांकन, थप ग्रेड र प्रोत्साही पुरस्कार सम्बन्धी कार्य ।
६. नेपाल इञ्जिनियरिङ्ग सेवा अन्तर्गत पर्ने इलेक्ट्रोनिक एण्ड टेलिकम्यूनिकेशन इञ्जिनियरिङ्ग समूह र सिभिल एभिएशन अपरेशन इञ्जिनियरिङ्ग समूहको कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य ।
७. कर्मचारीहरुको हाजिरी, नियमितता, व्यक्तिगत विवरण अद्यावधिक, बिदा आदिको अभिलेख सम्बन्धी कार्य ।
८. जनसम्पर्क सोधपूछ, दर्ता चलानी तथा आन्तरिक सञ्चारको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य ।
९. कार्यालयको हाता भित्र मर्मत, सुरक्षा, सरसफाई र आवश्यक सर सामानको व्यवस्था सम्बन्धी कार्य ।
१०. जिन्सी सरसामानको उपलब्धि, सन्चय र सो सम्बन्धी श्रेस्ता राख्न लगाउने र जिन्सी निरीक्षण गर्ने गराउने सम्बन्धी कार्य ।
११. उत्सव पर्वमा वत्ती बाल्ने, आवश्यकतानुसार सजाउने, राष्ट्रिय झण्डा समयानुकूल भएनभएको रेखदेख सम्बन्धी कार्य ।
१२. अन्तर्गतका शाखा प्रशाखाहरुमा परिपत्र गर्ने सम्बन्धी कार्य ।
१३. संगठनको स्वरुपमा आवश्यकता अनुरुप समायोजन पुनरावलोकन र संशोधन सम्बन्धी कार्य ।
१४. मन्त्रालयको अरु शाखाहरुमा नपरेका विविध कार्यहरु सम्बन्धी कार्य ।

पर्यटन प्रवर्द्धन शाखा

१. पर्यटन प्रवर्द्धन नीति तथा कार्यनीतिको तर्जुमा सम्बन्धी कार्य ।
२. पर्यटकहरुको लागि आवश्यक सेवा सुविधा सम्बन्धी नीति तर्जुमा सम्बन्धी कार्य ।
३. विश्व पर्यटन संगठन लगायतका सम्बन्धित निकायहरुसंग सम्पर्क सम्बन्धी कार्य ।
४. थप पर्यटन कृयाकलापहरुको विस्तार सम्बन्धी कार्य ।
५. क्षेत्रीय पर्यटन प्रवर्द्धन तथा सार्क, आशियान र ईइसी संस्थासँग समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
६. दुर्गम तथा हिमाली क्षेत्रमा पर्यटन विकास सम्बन्धी कार्य ।
७. पर्यटन क्षेत्रको लागि आवश्यक पुर्वाधार विकास गर्ने सम्बन्धमा सरकारी, गैरसरकारी, एवं स्थानीय निकायहरुसँग समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
८. प्रचार प्रसार सामाग्रीको उपयुक्तता एवं तत् सम्बन्धी व्यवस्थापनका साथै पर्यटन उपजको पहिचान एवं उपयोग र समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
९. पर्यटन विषयक सम्झौताहरु सम्बन्धी कार्य ।
१०. फिल्माङ्कन कार्यको राय, परामर्श एवं अनुमति सम्बन्धी कार्य ।
११. नेपाल पर्यटन बोर्डसँग सम्बन्धित पर्यटन प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरुको समन्वय एवं अनुगमन सम्बन्धी कार्य अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटन विकास सम्बन्धी नविन प्रविधिको संकलन, विश्लेषण एवं कार्यान्वयन पक्ष जस्ता विषयहरु सम्बन्धी कार्य ।

आर्थिक प्रशासन शाखा

१. मन्त्रालय र अर्न्तगतका बिभाग, कार्यालयहरुको बार्षिक वजेट अनुमान, तर्जुमा, वजेट छलफल सम्बन्धी कार्य ।
२. अख्तियारी र वजेट बाँडफाँड सम्बन्धी कार्य ।
३. रकमान्तर तथा शोधान्तर सम्बन्धी कार्य ।
४. कार्यसम्पादन गर्न आवश्यक पर्ने आर्थिक सूचना तयार तथा विश्लेषण सम्बन्धी कार्य ।
५. आर्थिक प्रशासनसंग सम्बन्धित विषयमा राय दिने सम्बन्धी कार्य ।
६. आर्थिक प्रशासनसंग सम्बन्धित ऐन, नियम, आदेश र परिपत्रहरुको पालना सम्बन्धी कार्य ।
७. आार्थिक कारोवार प्रचलित कानून वमोजिम रीत पुगे वा नपुगेको जाँची भुक्तानीका लागि पेश गर्ने र रीत नपुगेकोमा रीत पुऱ्याई भुक्तानीको व्यवस्था सम्बन्धी कार्य ।
८. कार्यालय प्रमुखले खर्च गर्न आदेश दिएका रकम नियमित सम्बन्धी कार्य ।

९. विनियोजन, राजश्व, धरौटीको कारोवारको हिसाव तोकिएको ढाँचामा रीतपूर्वक राख्न लगाउने, गोश्वारा भौचर र कारोवार प्रविष्ट गरिएको खाताहरु भिडान, गर्ने, विल भरपाई आदि प्रमाणित गर्ने र समय समयमा आवश्यकतानुसार निरीक्षण गर्ने गराउने सम्बन्धी कार्य ।

१०. आर्थिक कारोवार सम्बन्धी आवधिक प्रगति तथा प्रतिवेदनहरु तयार गरी सम्बन्धित निकायहरुमा पठाउने सम्बन्धी कार्य ।

११. अर्थ मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय र मातहत कार्यालय वीच समन्वय राख्ने सम्बन्धी कार्य ।

१२. आर्थिक प्रशासन सम्बन्धमा तोकिएका अन्य कार्य ।

योजना तथा मूल्यांकन महाशाखा

यस महाशाखालाई तोकिएका कामहरु यसप्रकार छन्ः

१. पर्यटन तथा हवाई यातायात विकास नीति, योजनाको तर्जुमा र कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

२. योजना तथा वार्षिक कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

३. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय र राष्ट्रिय योजना आयोगबाट प्राप्त मार्गदर्शन तथा निर्देशन अनुरुप कार्यक्रम तर्जुमा, स्वीकृति, कार्यान्वयन, प्रगति प्रतिबेदन, चौमासिक, अर्ध वार्षिक तथा वार्षिक प्रगति समीक्षा सम्बन्धी कार्य ।

४. आयोजना कार्यान्वियनमा देखापरेका समस्याहरु समाधान सम्बन्धी कार्य ।

५. पर्यटन तथा हवाई यातायात सम्बन्धी विकास योजना तथा कार्यक्रमहरुको विश्लेषण र छनौट सम्बन्धी कार्य ।

६. आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम संशोधन सम्बन्धी कार्य ।

७. पर्यटन सम्बन्धी सम्भाव्यता अध्ययन, अनुसन्धान, पर्यटकीय स्थलहरुको खोजी, सूचना संकलन, डकुमेन्टेसन र प्रकाशन सम्बन्धी कार्य ।

८. पर्यटन विकास सम्बन्धी पूर्वाधारहरुको विकास गर्न आवश्यक योजनाहरु कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

९. पर्या–पर्यटन, साहसिक पर्यटन, खेलकुद पर्यटन आदिको विकास सम्बन्धी कार्य ।

योजना तथा मूल्यांकन महाशाखा अन्तर्गत योजना शाखा, तथ्याङ्क शाखा र अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा गरी ३ वटा शाखाहरु रहेका छन् । शाखाका कामहरु निम्नानुसार छन्ः

योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा

१. बार्षिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

२. मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, चौमासिक विभाजन सहितको कार्यक्रम स्वीकृति ।

३. स्वीकृत बार्षिक योजना कार्यान्वयन, तथा सोको प्रगति प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्य ।

४. आयोजना र परियोजना कार्यान्वयनमा देखापरेका समस्याहरु समाधान सम्बन्धी कार्य ।

५. स्वीकृत कार्यक्रम संशोधन सम्बन्धी कार्य ।

६. मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुका आयोजनाको छनौट तथा विश्लेषण सम्बन्धी कार्य ।

७. वैदेशिक सहायताबाट संचालिन आयोजनाहरुको समन्वय सम्बन्धी कार्य ।

८. पर्या-पर्यटन, जैबिक पर्यटन, साहसिक पर्यटन, खेलकुद पर्यटन विकास सम्बन्धी कार्य ।

९. मन्त्रालय र अन्तर्गतको काम कारबाहीको विषयमा संसदमा उठाएका प्रश्नहरुको जवाफ तयार पार्ने सम्बन्धी कार्य ।

तथ्यांक तथा अनुसन्धान शाखा

१. पर्यटन सम्बन्धी आवधिक तथ्यांक पुस्तिका प्रकाशन सम्बन्धी कार्य ।

२. पर्यटकीय स्थलको खोजी तथा विवरण संकलन सम्बन्धी कार्य ।

३. पर्यटक लक्ष्य प्रक्षेपण सम्बन्धी कार्य ।
४. डकुमेन्टेशन केन्द्रको सञ्चालन सम्बन्धी कार्य ।
५. पर्यटकीय स्थलहरुको विस्तृत विवरण संकलन गरी भौगोलिक सूचना प्रणाली अन्तर्गत सूचना प्रवाह सम्बन्धी कार्य ।
६. पर्यटन सम्भाव्यता अध्ययन तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।
७. पर्यटनसंग सम्बन्धित तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण सम्बन्धी कार्य ।
८. पर्यटकहरुले भर्ने इम्वार्केशन, डिसइम्वार्केशन कार्ड तथा नेपालीहरुले भर्ने आगमन तथा गमन कार्ड छपाई गरी पर्यटक प्रवेश हुने विन्दुहरुमा आवश्यकता अनुसार वितरण र भरेका कार्डहरु संकलन सम्बन्धी कार्य ।

अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा

१. वैदेशिक सहायताबाट संचालित आयोजनाहरुको निरीक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य।
२. पर्यटन तथा हवाई यातायात सम्बन्धी विकास योजना तथा कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य ।
३. मन्त्रालयको प्रगति विवरण, समीक्षा बैठक, सम्बन्धी कार्य ।
४. बैदेशिक सहयोग सम्बन्धी कार्य।
५. नेपाल सरकारका निकायहरु, गैर सरकारी निकायहरु, स्थानीय निकायहरु तथा जनसमुदायबाट भएका पर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धी कामको अवलोकन, अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य । मातहतका पर्यटन कार्यालयको नियन्त्रण, निर्देशन, सुपरिवेक्षण, अनुगमन एवं मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य ।
६. मन्त्रालय मातहतका सरकारी, अर्ध सरकारी तथा गैह्र सरकारी निकायहरुको निरीक्षण, सुपरिवेक्षण, अनुगमन एवं मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य ।
७. पर्यटकीय होटल, रिसोर्ट, लज, रेष्टुरेण्ट, वार, एवं ट्राभल, र्‍याफ्टिङ्ग, पर्वतारोहण, पर्वतीय पर्यटन र अन्य साहसिक पर्यटन व्यवसाय सम्बन्धी कार्यको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी कार्य ।
८. मन्त्रालयमा परेका उजुरी र मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र अन्तर्गत घटेका आकस्मिक घटनाहरुको छानविन, मन्त्रालयको तर्फबाट गठन गरिने जाँचबुझ आयोग आदि सम्बन्धी कार्य।

हवाई उद्योग व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखालाई तोकिएका कामहरु यसप्रकार छन्ः-

१. वायुसेवा, हवाई प्रशिक्षण, वायुसेवा मर्मत, सम्भार र विमानस्थल संचालक संस्थाहरुलाई इजाजत प्रदान तथा खारेजी सम्बन्धी कार्य ।
२. इजाजत प्राप्त वायुसेवा, हवाई प्रशिक्षण, वायुयान मर्मत सम्भार र विमानस्थल संचालन संस्थाहरुलाई आवश्यक विदेशी जनशक्तिहरुको श्रम स्वीकृति एवं भिसाको लागि सिफारिस सम्बन्धी कार्य ।
३. वायुसेवा, हवाई प्रशिक्षण संस्था, विमान मर्मत/सम्भार संस्था, विमानस्थल संचालन संस्थाहरुलाई आवश्यक मालसामान आयातको लागि सिफारिस सम्बन्धी कार्य ।
४. नेपाल वायुसेवा निगम सम्बन्धी कार्य ।
५. विभिन्न मुलुकहरुसँग हवाईसेवा सम्झौता वार्ता र हवाई सम्झौता सम्बन्धी कार्य ।
६. सम्पन्न हवाई सम्झौता/समझदारीहरुको अनुमोदन सम्बन्धी कार्य ।
७. नागरिक उड्डयन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था, संगठनसँग सम्पर्क, सहभागिता र ती संगठनबाट पारित महासन्धी/प्रोटोकलहरुको अनुमोदन सम्बन्धी कार्य ।
८. हवाई भाडा निर्धारण, परिमार्जन र संशोधन सम्बन्धी कार्य ।
९. नागरिक उड्डयन सम्बन्धी आवश्यक नीति निर्माण सम्बन्धी कार्य ।
१०. हवाई क्षेत्रसँग सम्बद्ध संस्थाहरु र निकायहरुसँग समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह सम्बन्धी कार्य।
११. विदेशी वायुसेवाहरुलाई सेवा संचालन अनुमति सम्बन्धी कार्य ।

१२. निषेधित क्षेत्रमा हवाई उडान र अवतरणको सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।

हवाई उद्योग व्यवस्थापन महाशाखा अन्तर्गत वायुसेवा व्यवस्थापन शाखा र हवाई सम्झौता तथा अन्तराष्ट्रिय नागरिक उड्डयन शाखा रहेका छन्। शाखाका कामहरु निम्नानुसार छन्ः

वायुसेवा सञ्चालन शाखा

१. वायुसेवा, हवाई प्रशिक्षण, वायुसेवा मर्मत सम्भार र विमानस्थल संचालन संस्थाहरुलाई इजाजत पत्र प्रदान गर्ने तथा खारेज गर्ने सम्बन्धी कार्य ।
२. इजाजत प्राप्त वायुसेवा, हवाई प्रशिक्षण, वायुयान मर्मत सम्भार र विमानस्थल सञ्चालन संस्थाहरु, विदेशी जनशक्तिहरुको श्रम स्वीकृति एवं भिषाको लागि सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
३. वायुसेवा, हवाई प्रशिक्षण संस्था, विमान मर्मत/सम्भार संस्था, विमानस्थल संचालन संस्थालाई आवश्यक मालसामान आयातको लागि सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
४. नेपाल वायु सेवा निगम सम्बन्धी कार्य ।
५. नागरिक उड्डयन सम्बन्धी नीति निर्माण सम्बन्धी कार्य ।
६. सम्बद्ध संस्थाहरु, निकायहरुसंग समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह सम्बन्धी कार्य ।

हवाई सम्झौता तथा अन्तराष्ट्रिय नागरिक उड्डयन शाखा

१. सम्भाव्य विभिन्न मुलुकसंग हवाई सेवा सम्झौता वार्ता र हवाई सम्झौता वार्ताका लागि आवश्यक कार्य ।
२. हवाई सम्झौता र समझदारी पत्रको विधिवत अनुमोदन सम्बन्धी कार्य ।
३. नागरिक उड्डयन सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय संघ, संस्था, संगठनसंग सम्पर्क र सहभागिता र ती संगठनबाट पारित महासन्धि र प्रोटोकलहरुको विधिवत अनुमोदन सम्बन्धी कार्य ।
४. हवाई भाडा निर्धारण, परिमार्जन र संशोधन सम्बन्धी कार्य ।
५. प्रचलित ऐन, नियम र नीतिहरुमा परिमार्जन सम्बन्धी कार्य ।

हवाई सुरक्षा तथा प्रधिकरण सुपरीवेक्षण महाशाखा

यस महाशाखालाई तोकिएका कामहरु यसप्रकार छन्ः

१. नेपालको हवाई क्षेत्रलाई सुरक्षित र भरपर्दो वनाउन हवाई उडान सुरक्षा सम्बन्धी नीति तर्जुमा र समन्वय गर्ने सम्बन्धी कार्य ।
२. सुरक्षित र मितव्ययी उडानको लागि मौजुदा हवाई रुटहरुमा पुनरावलोकन सम्बन्धी कार्य ।
३. मौजुदा हवाई रुट र नयाँ स्थापना हुने रुटहरुमा एयर नेभिगेशन सुविधाहरुको पहिचान, समन्वय र निर्णय सम्बन्धी कार्य ।
४. नागरिक उड्डयन क्षेत्रले प्रयोग गर्ने संचार उपकरणहरुको फ्रिक्वेन्सी निर्धारणको सिफारिस सम्बन्धी कार्य ।
५. विमानस्थलहरुको निरीक्षण, अनुगमन लगायत अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन संगठनवाट तोकिएको निर्धारित स्तर अनुसार हवाई उडान सेवा संचालन भए नभएको बिषयमा नियमन सम्बन्धी कार्य ।
६. नेपालको वायुक्षेत्रलाई अधिकतम प्रयोगमा ल्याउने सम्बन्धमा नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण लगायत सम्बद्ध निकायहरुसँग समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
७. नयाँ प्रविधि अनुसार संचार उड्डयन सहायक र दूरदृष्टि प्रविधिको माध्यमबाट एयर ट्राफिक सेवा प्रदान गर्ने सम्बन्धी कार्य ।
८. नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणको स्वामित्वमा रहेको वा नेपाल सरकारबाट प्राधिकरणलाई हस्तान्तरण हुने सम्पत्तिहरुको सदुपयोग सम्बन्धी कार्य ।
९. वायुयानहरु संकट अवस्थामा परेमा, हराएमा वा दुर्घटनाग्रस्त भएमा खोज तथा जीवनोद्धार र समन्वय सम्बन्धी कार्य ।

१०. दुर्घटनामा परेका विमानहरुको दुर्घटना जाँच सम्बन्धी कार्य ।
११. नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणका आयोजनासँग सम्बद्ध विदेशी नागरिकहरुको लागि भिसा सिफारिस र श्रम सिफारिस सम्बन्धी कार्य ।
१२. नेपाल भित्र रहेका विमानस्थलहरुमा हवाई सुरक्षाको उच्चतम व्यवस्था भए नभएको निरीक्षण सम्बन्धी कार्य ।
१३. राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन सुरक्षा समिति सम्बन्धी कार्य ।
१४. भी.आई.पी./भी.भी.आई.पी. उडानका सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
१५. हवाई उडानवाट हुन सक्ने प्रदुषण नियन्त्रण गरी वातावरणीय स्वच्छता कायम राख्ने सम्बन्धी नीतिगत कार्य ।
१६. नयाँ विमानस्थलहरुको निर्माण, विस्तार तथा भौतिक सुविधाको परिवर्तन लगायत सुरक्षा तथा सुविधा सम्बन्धी उपकरण प्रणालीको अध्यावधिक रेकर्ड राख्ने, उपकरण प्रणालीको अध्ययन, सर्भे, जडान सम्बन्धी कार्य ।
१७. अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन संगठनका महासन्धीहरु, प्रोटोकलहरु बमोजिमका कार्य ।
१८. नागरिक उड्डयनसँग सम्बद्ध विषयहरुमा नीति, निर्माण र प्रचलित ऐन, नियम नीतिहरुमा परिमार्जन सम्बन्धी कार्य ।
१९. विदेशी ऋण/सहयोग वा संयुक्त लगानी आदि श्रोतवाट नागरिक उड्डयनको क्षेत्रमा संचालन वा निर्माण हुने योजना, आयोजना सम्बन्धी कार्य ।

उड्डयन सुरक्षा महाशाखा अन्तर्गतका उडान सुरक्षा शाखा र रेडियो इन्जिनियरिङ्ग शाखा रहेका चन्। शाखाका कामहरु निम्नानुसार छन्ः

प्रधिकरण सुपरीवेक्षण शाखा

१. उडान सुरक्षामा प्रतिकूल असर पर्ने जानकारी प्राप्त हुन आएमा आवश्यक थप सुरक्षा व्यवस्था सम्बन्धी कार्य
२. राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन सुरक्षा समितिको निर्माण कार्यान्वयन तथा विमानस्थलहरुमा चरा नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य।
३. विभिन्न कारणले क्षति भएका विमानस्थलहरुमा शीघ्र उडान, सञ्चालन सम्बन्धी कार्य र उडान सुरक्षा **(Flight Safety)** सम्बन्धी
कार्य ।
४. कूटनैतिक उडानलाई अनुमति प्रदान गर्न प्राधिकरणलाई भी.आई.पी. कक्ष खोल्ने व्यवस्था र समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
५. संयुक्त राष्ट्रसंघको आव्हानमा खटिने नेपाली सेनाको शान्ति सेना उडानका लागि समयमै अवतरण र ओभरफ्लाईट परमिट तथा शाही नेपाली सैनिकको फायरिङ्ग एवं अन्य क्रियाकलापको सूचना प्रवाहित सम्बन्धी कार्य ।
६. बाढीपिडितका लागि राहत पुऱ्याउन सञ्चालन गरिएको हवाई उडानको तथ्यांङ्क सम्बन्धी कार्य ।
७. नयाँ विमानस्थलहरुको निर्माण सम्बन्धी कार्य ।

हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा

१. मुलुक भित्रका विमानस्थलहरुको हवाई रुट र आसपासमा सञ्चार तथा उड्डयन सहाय र सर्भिलेन्स उपकरण प्रणालीको आवश्यकता सम्बन्धी अध्ययन तथा सञ्चालनमा रहेका यस्ता प्रणालीहरुको अद्यावधिक रेकर्ड सम्बन्धी कार्य ।
२. नागरिक उड्डयन क्षेत्रले प्रयोग गर्ने सञ्चार तथा उड्डयन सहाय प्रणालीहरुको फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धमा अध्ययन तथा निर्धारण सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
३. विमानस्थलहरुमा सञ्चालनमा रहेका विविध उपकरण प्रणालीहरुको मर्मत/संभार र सञ्चालन कार्यको स्तरीयता अनुगमन सम्बन्धी कार्य ।
४. हवाई सञ्चार उड्डयन सहाय प्रणालीको भरपर्दो तथा स्तरीय सेवाको लागि नियमित फ्लाइट चेक भए/नभए सम्बन्धी नियमन गर्ने कार्य ।

५. नयाँ विमानस्थल निर्माण, विमानस्थलको भौतिक सुविधाहरुको परिवर्तन लगायत सुरक्षा तथा सुविधा सम्बन्धी उपकरण प्रणालीहरुको थप र विकास सम्बन्धी योजना/आयोजनाहरुको विषयमा निर्देशन सम्बन्धी कार्य ।

६. विदेशी ऋण/सहयोग वा संयुक्त लगानी आदि श्रोतबाट नागरिक उड्डयनको क्षेत्रमा सञ्चालन वा निर्माण हुने योजना आयोजना सम्बन्धी कार्य ।

७. नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणका आयोजनासँग सम्बद्ध विदेशी नागरिकहरुको लागि भिषा सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।

८. नेपाल सरकारले विदेशी सहयोग वा आफ्नै श्रोतबाट प्राधिकरण मार्फत सम्पन्न भएका वा हुने योजना आयोजनाहरुको लिष्टिङ्ग (मूल्याङ्कन तथा हस्तान्तरण सम्बन्धी) कार्य ।

९. नागरिक उड्डयनसँग सम्बद्ध विषयहरुमा नीति निर्माण र प्रचलित ऐन, नियममा परिमार्जन तथा नयाँ नियम तर्जुमा सम्बन्धी कार्य ।

संस्कृति महाशाखा

महाशाखाका कामहरु निम्नानुसार रहेको छः

१. नेपालको राष्ट्रिय संस्कृतिको जर्गेना गर्न नीति निर्माण गर्ने र लक्ष्यहरु हासिल गर्न उपयुक्त रणनीतिहरु तयार गर्ने

२. संस्कृति सम्बन्धी , योजना र कार्यक्रम तर्जुमा एवं कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

३. संस्कृति सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग सर्म्पर्क तथा समन्वय सम्बन्धी कार्य ।

४. संस्कृति तथा प्रतिलिपि अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय वैठक, तालिम, कार्यशाला र गोष्ठी सेमिनार र सम्मेलनहरु सम्बन्धी कार्य ।

५. पुरातात्विक महत्वका स्मारकहरु र पुरातात्विक वस्तुहरुको संग्रह, संरक्षण, सर्म्वर्द्धन तथा पुरातात्विक अन्वेषण र उत्खनन् सम्बन्धी नीति निर्माण एवं कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

६. संग्रहालय र अभिलेखालय सुढृढीकरण सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रमको तर्जुमा एवं कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

७. संस्कृति सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय सम्झौता गरी सांस्कृतिक आदान-प्रदान सम्बन्धी कार्य ।

८. निकासीयोग्य पुरातात्विक सामानहरुको जाच गर्ने र अनुमति प्रदान सम्बन्धी कार्य ।

९. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान, सांस्कृतिक संस्थान, पशुपति क्षेत्र विकास कोष, लुम्विनी विकास कोष, बृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद, देवघाट क्षेत्र विकास समिति, भानुजन्मस्थल विकास समिति लगायतका विभिन्न संस्कृतिसँग सम्बन्धित समितिहरु सम्बन्धी कार्य ।

१०. नेपाल अधिराज्यभित्र रहेका विभिन्न धर्म, जातजाति, सम्प्रदाय र भाषा भाषीहरुका साहित्य, लिपि, कला र संस्कृतिको विकासका लागि नीति निर्माण र यस क्षेत्रमा संलग्न निकायहरुसँग कार्यगत सम्वन्ध एवं समन्वय कायम गरी यस क्षेत्रमा लाग्ने साधकहरु तथा नयाँ प्रतिभाहरुलाई प्रोत्साहन र प्रेरणा दिने सम्बन्धी कार्य ।

११. संस्कृतिसँग सम्बद्ध विभिन्न समूह गुठी संघ संस्थाहरुलाई आवश्यक सहयोग तथा समन्वय सम्बन्धी कार्य ।

१२. प्रतिलिप अधिकार ऐन, नियम तर्जुमा र कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

१३. अन्तर्गतका निकायहरुमा कार्यरत बिदेशीहरुलाई भिसा सिफारिस सम्बन्धी कार्य ।

यस महाशाखा अर्न्तगतका संस्कृति र पुरातत्व २ वटा शाखाहरु राखिनेछन्। शाखाका कामहरु निम्नानुसार छन्ः

संस्कृति शाखा

१. संस्कृति सम्बन्धी नीति नियम तर्जुमा सम्बन्धी कार्य ।

२. अन्तराष्ट्रिय साँस्कृतिक आदान प्रदान सम्बन्धी कार्य ।

३. नेपाली संस्कृतिको प्रचार प्रसार एवं संरक्षण र प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य ।

४. संस्कृति सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थासंग सर्म्पर्क र समन्वय एवं कार्यक्रममा नेपालको सहभागिता सम्बन्धी कार्य ।

५. विभिन्न जातजाती, सम्प्रदाय र भाषा भाषीहरुका लिपी,कला र संस्कृतिको प्रचारप्रसार,संरक्षण र विकास सम्बन्धी कार्य ।

६. संस्कृतिसंग आवद्ध प्रतिभाहरुको कृति एवं कलाको कदरस्वरुप उनीहरुलाई प्रोत्साहित गर्न राष्ट्रिय प्रतिभा पुरस्कार वितरण सम्बन्धी कार्य ।

७. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान, साँस्कृतिक संस्थान, पशुपति क्षेत्र विकास कोष जस्ता संस्कृतिसंग सम्बद्ध संघ संस्थाहरुको कार्यमा सहयोग र समन्वय सम्बन्धी कार्य ।

८. स्वीकृत विकास कार्यक्रमहरुको प्रगति विवरण सम्बन्धी कार्य ।

९. राष्ट्रिय प्रतिभा स्मारक कोषबाट अनुदान दिने रकम कोषको उद्देश्य बमोजिम सदुपयोग सम्बन्धी कार्य ।

१०. लुम्बिनी विकास कोष र वृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद लगायत मन्त्रालय अन्तर्गत गठित विकास समिति तथा संस्थाहरुको कार्यमा सहयोग र समन्वय सम्बन्धी कार्य ।

११. सम्झौता बमोजिम बिभिन्न क्षेत्रमा कार्यरत विदेशी नागरिकहरुको भिषा सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।

पुरातत्व तथा सम्पदा शाखा

१. पुरातात्विक महत्वका कलाकृति एवं स्मारकहरुको जगेर्ना सम्बन्धी कार्य ।

२. पुरातत्व सम्बन्धी स्वीकृत कार्यक्रमको संचालन सम्बन्धी कार्य।

३. देशमा रहेका बिभिन्न धार्मिक पर्यटकीय स्थलहरुको पहिचान गर्न लगाई तिनीहरुको संरक्षण एवं सम्वर्द्धन गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु तर्जुमा सम्बन्धी कार्य ।

४. पुरातात्विक दृष्टिले महत्वपूर्ण रहेका मठ, मन्दिरहरुको संरक्षण, आकस्मिक जीर्णोद्धार, आर्थिक सहायता प्रदान गर्न मापदण्ड तर्जुमा र कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

५. देश बाहिर लगिने पुरातात्विक सामानहरुको जाँचपास, आवश्यक नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।

६. पुरातात्विक स्थलहरुको संरक्षण, सम्वर्द्धन, अन्वेषण र उत्खनन् सम्बन्धी कार्यको नियमन सम्बन्धी कार्य ।

७. वी.पी. संग्रहालय सम्बन्धी कार्य ।

८. सम्झौता बमोजिम बिभिन्न क्षेत्रमा कार्यरत विदेशी नागरिकहरुको भिषा सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।

९. मुलुक भित्र रहेका बिभिन्न परम्परागत रीतिरिवाजहरुको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य ।

कानून महाशाखा

कानून महाशाखाका कार्यहरु निम्नानुसार छन्:

१. आवश्यकतानुसार कानूनी राय र सल्लाह प्रदान गर्ने सम्बन्धी कार्य ।

२. आवश्यकतानुसार ऐन, नियम, गठन (आदेश), सम्झौता तयार गर्ने सम्बन्धी कार्य ।

३. मन्त्रालयको तर्फबाट फिरादपत्र, प्रतिउत्तरपत्र, रिट निवेदन, लिखित जवाफ, पुनरावेदनपत्र, पुनरावलोकन पत्र म्याद भित्रै तयार गर्ने र सम्बन्धित निकायमा पठाउने सम्बन्धी कार्य ।

४. प्रतिरक्षाका लागि महान्यायाधिवक्ता कार्यालय लगायतमा पत्राचारको व्यवस्था गर्ने सम्बन्धी कार्य।

५. सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित कानूनी सिद्धान्त, राजपत्र, ऐन नियमको संग्रह सम्बन्धी कार्य ।

६. मन्त्रालय एवं अन्तर्गतका निकायहरुको लागि आवश्यक ऐन नियम तर्जुमा, संशोधन सम्बन्धी कार्य।

कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा

यस शाखाले कानून महाशाखाको सहयोगीका रुपमा कानून महाशाखाबाट सम्पादन हुँदै आएका कामहरु नै गर्दै आएको छ।

६. मन्त्रालय अन्तर्गत विभाग तथा कार्यालयहरु

पर्यटन विभाग, पुरातत्व विभाग, प्रतिलिपी रजिष्ट्रारको कार्यालय, जिल्ला स्थित पर्यटन कार्यालयहरु, नारायणहिटी दरवार संग्रहालय, अभिलेखालय, संग्रहालय तथ पुरातात्विक अन्य कार्यालयहरु मन्त्रालयको प्रत्यक्ष सुपरिवेक्षणमा रहेका छन् ।

पर्यटन विभाग

संस्कृति, पर्यटन तथा नागिरक उड्डयन मन्त्रालयले प्रत्यक्ष संलग्न भै पर्यटन उद्योग महाशाखाले गर्दै आएका पर्यटन उद्योगहरुको दर्ता, नवीकरण, स्तरीकरण, अनुगमन एवम् पर्यटन व्यवसायको नियमन गर्ने कार्य, पर्यटकीय सम्पदाहरुको संरक्षण तथा पर्यटन पूर्वाधारहरुको विकास, पर्यटकहरुको सुरक्षा गर्ने जस्ता कार्यहरु विभागस्तर र कार्यालयस्तरबाट गर्नु औचित्यपूर्ण हुन्छ । त्यसमा पनि धेरै पर्यटक व्यवसाय र उद्योग भएको काठमाण्डौ र ठूला पर्यटन उद्योगहरु जस्तो पाँचतारे होटलहरु, क्यासिनो, स्वदेश विदेशमा पर्यटन प्रबर्द्धन, पर्वतारोहण अनुमति र पर्वतीय पर्यटनको एकीकृत विकास जस्ता कार्य विभागको तहबाट गर्नु उपयुक्त हुने भएकोले पर्यटन पूर्वाधार विकास, पर्यटन उद्योगहरुको नियमन, पर्यटन प्रबद्र्धन र विकास, पर्यटक प्रहरीको व्यवस्थापन र मातहतका पर्यटन कार्यालयहरु समेत हेर्ने गरी नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) मिति २०७१।०४।०२को निर्णयानुसार पर्यटन विभागको गठन भएको हो ।

पर्यटन विभागका कार्यहरु

१. पर्यटन नीति, रणनीति, त्रिबर्षीय योजना बमोजिम बार्षिक योजना र कार्यक्रम तयार गरी मन्त्रालयमा पेश गर्ने कार्य,
२. स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रमको कार्यान्वयन, अनुगमन, कार्यान्वयनमा देखा परेका समस्याहरु समाधान सम्बन्धी कार्य,
३. पर्यटन, पर्यटकीय स्थल र पर्यटन पूर्वाधारहरुको संभाव्यता अध्ययन, अनुसन्धान, विकास, विस्तार, संरक्षण र प्रबर्द्धन सम्बन्धी कार्य,
४. पर्यटन पूर्वाधारका मापदण्डहरु तयार गर्ने कार्य र अन्य निकायसंग सम्बन्धी कार्य,
५. पर्यापर्यटन, पर्वतीय पर्यटन, पर्वतारोहण, साहसिक पर्यटन, पदयात्रा पर्यटन, जलयात्रा पर्यटन, ग्रामीण पर्यटन, खेलकुद पर्यटन लगायत पर्यटन विकास सम्बन्धी कार्य ।
६. पर्यटन व्यवसायको विकास, विस्तार, सुधार सम्बन्धमा निजी क्षेत्र, पर्यटन व्यवसायीहरु र संघसंस्थासंग समन्वय सम्बन्धी कार्यहरु ।
७. पर्यटन व्यवसाय र उद्योगको नियमन, दर्ता, नवीकरण, वर्गीकरण, सहजीकरण, समन्वय, अनुगमन सम्बन्धी कार्य,
८. पर्यटन व्यवसाय र उद्योगलाई नियमानुसारको सुविधा, भिषा सिफारिस सम्बन्धी कार्य,
९. पर्यटक प्रहरीको व्यवस्थापन, नियन्त्रण र निर्देशन सम्बन्धी कार्य,
१०. पर्यटन व्यवसायको विकास, विस्तार तथा दिइनुपर्ने सुविधाका सम्बन्धमा मन्त्रालयमा सिफारिस गर्ने ।
११. मातहतका पर्यटन कार्यालयहरुको नियन्त्रण, निर्देशन, सुपरिवेक्षण, अनुगमन र मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य,
१२. पर्यटन व्यवस्थापन र पूर्वाधार विकास सम्बन्धी अन्य कार्यहरु ।
१३. पर्यटन प्रबर्द्धन सम्बन्धी कार्यहरु ।
१४. अन्य तोकिएका कार्यहरु ।

पर्यटन विभाग अन्तर्गतका शाखाहरुको कार्य

क. योजना तथा पूर्वाधार विकास शाखा

१. पर्यटन नीति, रणनीति, आवधिक योजना अनुरुप विभाग र अन्तर्गतको वार्षिक विकास कार्यक्रम र बजेट तयार गरी मन्त्रालयमा पेश गर्ने कार्य,
२. स्वीकृत बार्षिक विकास कार्यक्रमको कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने, कार्यान्वयनमा देखा परेका समस्या समाधान सम्बन्धी कार्य,

३. पर्यटकीय स्थल र गन्तव्यहरुको पहिचान, अध्ययन, अनुसन्धान सम्बन्धी कार्य,
४. पर्यटकीय पूर्वाधारहरुको मापदण्ड तयार गर्ने कार्य,
५. पर्यटन पूर्वाधारको विकास, विस्तार, सौन्दर्यीकरण, प्रबर्द्धन र तत्सम्बन्धी आयोजनाहरको तयारी, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्यांकन र समन्वय सम्बन्धी कार्य,
६. विकास कार्यक्रम र आयोजनाहरुको कार्यान्वयन प्रगति तयार गर्ने, विभाग स्तरमा समीक्षा गर्ने र मन्त्रालय र अन्य निकायमा पठाउने कार्य,
७. विभिन्न पर्यटकीय गतिविधी, उत्पादन र गन्तव्यहरु जस्तैः पर्वतीय पर्यटन, साहसिक पर्यटन, पदयात्रा पर्यटन, जलयात्रा पर्यटन, ग्रामीण, खेलकुद पर्यटनको विकास सम्बन्धी कार्य ।
८. अन्य तोकिएका कार्यहरु ।

ख. प्रशासन, पर्यटन प्रबर्द्धन तथा साहसिक पर्यटन शाखा

१. विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुको लागि आवश्यक जनशक्ति योजना सहित दरवन्दी सिर्जना, दर्ता, दरवन्दी विवरण र माग सम्बन्धी कार्य,
२. विभाग र मातहतका कार्यालयको लागि पदपूर्ति भै आएका कर्मचारीको नियुक्ती, पदस्थापना, सरुवा, बढुवा, राजीनामा, विभागीय कारवाही, कर्मचारी खटनपटन सम्बन्धी कार्य,
३. पद विवरण, पद संकेत, कार्य विवरण सम्बन्धी कार्य,
४. स्वदेशी र विदेशी, अध्ययन, तालीम, गोष्ठी, सेमिनार, कार्यशालामा मनोनयन सम्बन्धी कार्य,
५. कार्य सम्पादन मूल्यांकन, निजामति सेवा र अन्य प्रोत्साहित पुरस्कार सम्बन्धी कार्य,
६. कर्मचारीहरुको हाजिरी, विदा, व्यक्तिगत विवरण अद्यावधिक सम्बन्धी कार्य,
७. विभागको दर्ता, चलानी, आन्तरिक सञ्चार, जनसम्पर्क, विद्युतिय शासन सम्बन्धी कार्य,
८. विभागको भवन र उपयुक्त कार्यकक्षको व्यवस्था, हाताभित्र मर्मत, सरसफाई, सुरक्षा, आवश्यक सेवासुविधा उपलब्ध गराउने कार्य,
९. जिन्सी सामानको उपलब्धी, संचय, वितरण र तत्सम्बन्धी स्रेस्ता दुरुस्त राख्ने कार्य,
१०. उत्सव, महोत्सवमा दीपावली, सजाउने, राष्ट्रिय झण्डाको रेखदेख सम्बन्धी कार्य,
११. विभाग मातहत कार्यालयहरुको निरीक्षण, सुपरिवेक्षण सम्बन्धी कार्य,
१२. विभाग र मातहतका कार्यालयहरुको मौजुदा काम र संगठनको अध्ययन, विश्लेषण, समायोचित, पुनरावलोकन, सुधार सम्बन्धी कार्य,
१३. पर्यटन प्रबर्द्धन सम्बन्धी योजना र कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने,
१४. आन्तरिक र बाह्य रुपमा पर्यटन प्रबर्द्धनका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने,
१५. पर्यटन प्रबर्द्धनमा संलग्न नेपाल पर्यटन बोर्ड लगायत स्वदेशी र विदेशी संघ संस्थाहरुसंग समन्वय, साझेदारी र सहकार्य गर्ने,
१६. साहसिक पर्यटन र अन्य पर्यटकीय सेवाहरु सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
१७. र्याफ्टिङ एजेन्सी दर्ता, नवीकरण, वर्गीकरण, नियमन, सुविधा सिफारिस सम्बन्धी कार्य ।

ग. आर्थिक प्रशासन शाखा

१. विभाग र मातहतका कार्यालयहरुको वार्षिक बजेट अनुमान, तर्जुमा, छलफल सम्बन्धी कार्य,
२. अख्तियारी दिने, रकमान्तर, स्रेस्तान्तर सम्बन्धी कार्य,
३. आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी विषयमा राय दिने कार्य,
४. आर्थिक प्रशासनसंग सम्बन्धित ऐन, नियम, आदेश, परिपत्र, निर्णयको परिपालना सम्बन्धी कार्य,
५. विभागको आर्थिक कारोवार संचालन र बेरुजु फछ्र्यौट सम्बन्धी कार्य,

६. विनियोजन, राजश्व, धरौटीको कारोवारको संचालन गर्ने र सोको हिसाव रितपूर्वक राख्ने, राख्न लगाउने, आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउने कार्य,
७. आर्थिक कारोवारको प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने र पठाउने कार्य,
८. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयमा, अर्थ मन्त्रालयमा, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय र मातहत कार्यालयसंग आर्थिक प्रशासनका विषयमा समन्वय राख्ने ।
९. आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी अन्य कार्यहरु गर्ने ।

घ. होटल तथा होमस्टे शाखा

१. होटल, रिसोर्ट, लज, रेष्टुरेण्ट र वारहरुको दर्ताको सिफारिश र निरीक्षण सम्बन्धी कार्य ।
२. होमस्टेहरुको दर्ता, नवीकरण, वर्गीकरण, निरीक्षण सम्बन्धी कार्य ।
३. पर्यटन उद्योगको रुपमा दर्ता सिफारिश र उद्योग दर्ता भै आएपछि इजाजत पत्र सम्बन्धी कार्य ।
४. तारे होटल र डिलक्स रिसोर्टहरुको स्तर निर्धारण सम्बन्धी कार्य ।
५. दर्ता भएका होटल र होमस्टेहरुको आवधिक प्रतिवेदन तथा अन्य विवरणहरु लिने र नियमन गर्ने सम्बन्धी कार्य ।
६. होटल, रिसोर्ट, रेष्टुराँ एवं होमस्टेहरुमा विदेशी नागरिकहरुलाई काममा लगाउन आवश्यक श्रम स्वीकृति एवं गैर पर्यटक भिषाको सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
७. होटल, रिसोर्ट, लज, रेष्टुरेण्ट, वार आदिको लागि नियमानुसारको भन्सार, आयकर, विदेशी मुद्रा आदिको लागि सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
८. क्यासिनो सञ्चालन अनुमति र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
९. औद्योगिक व्यवसाय ऐन अर्न्तर्गत होटल तथा होमस्टेहरुको प्रकृतिसंग मिल्दोजुल्दो अन्य पर्यटन
१०. उद्योगहरुको दर्ता, इजाजत, नवीकरण र सुविधाहरु सम्बन्धी कार्य ।
११. होटल, होमस्टे, क्यासिनो सम्बन्धी अन्य कार्यहरु ।

ङ. ट्राभल र ट्रेकिङ्ग शाखा

१. नयाँ ट्राभल, ट्रेकिङ्ग तथा र्याफ्टिङ्ग एजेन्सीहरुको दर्ता, नवीकरण, निरीक्षण सम्बन्धी कार्य ।
२. पर्यटन उद्योगको रुपमा दर्ता सिफारिश र उद्योग दर्ता भै आएपछि इजाजत पत्र सम्बन्धी कार्य ।
३. दर्ता भएका ट्राभल, ट्रेकिङ्ग तथा र्याफ्टिङ्ग एजेन्सीहरुको आवधिक प्रतिवेदन तथा अन्य विवरणहरु लिने र नियमन गर्ने सम्बन्धी कार्य ।
४. ट्राभल तर्फ पथप्रदर्शक इजाजत पत्र जारी, नवीकरण र जरिवाना सम्बन्धी कार्य ।
५. ट्राभल तथा ट्रेकिङ्ग एजेन्सीहरुले पाउने भंसार सुविधा तथा अन्य सुविधाहरुको सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
६. समूहगत रुपमा नेपाल आउने पर्यटकहरुको टोली नेतालाई गैह्र पर्यटक भिषाको लागि सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
७. औद्योगिक व्यवसाय ऐन अर्न्तर्गत ट्राभल, ट्रेकिङ्ग तथा र्याफ्टिङ्ग एजेन्सीहरुको प्रकृतिसंग मिल्दोजुल्दो अन्य पर्यटन
८. उद्योगहरुको दर्ता, इजाजत, नवीकरण र सुविधाहरु सम्बन्धी कार्य ।

च. पर्वतारोहण शाखा

१. पर्वतारोहणको अनुमति दिने सम्बन्धी कार्य ।
२. पर्वतारोही दलले प्रयोग गर्ने विभिन्न प्रकारका सामानहरु नेपालभित्र ल्याउनका लागि सम्बन्धित निकायमा भन्सार छुटको लागि सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
३. पर्वतारोहण सम्बन्धी गतिविधिको समन्वय, नियमन, सहजीकरण, पर्वतारोहणको लागि अनुगमन र दण्ड सजाय सम्बन्धी कार्य ।

४. चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्वत अन्तर्गतका हिमशिखरहरुमा आरोहण, पर्वतारोही दल तथा पदयात्राको लागि नेपालको वाटो भएर आउने दललाई ट्रान्जिट सुविधा उपलव्ध गराउन सिफारिश गर्ने, नेपालको ट्रेकिङ्ग एजेन्सीलाई जिम्मेवार बनाउने सम्बन्धी कार्य ।
५. पर्वतारोहण गतिविधिसंग सम्बन्धित सरकारी निकायहरुसंग समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
६. पर्वतीय पर्यटन र साहसिक पर्यटनको विकासको लागि अध्ययन, अनुसन्धान तथा नीति तर्जुमा गर्ने र थप हिमालहरु आरोहणका लागि खुला गर्ने सम्बन्धी कार्य ।
७. नेपालका हिमशिखरहरुको प्रोफाइल तयार एवं अद्यावधिक गरी प्रचार प्रसार सम्बन्धी कार्य ।
८. पर्वतीय क्षेत्रको वातवरण संरक्षणका लागि विभिन्न निकायहरुसंग समन्वय गरी कार्य गर्ने तथा हिमाली क्षेत्रको फोहर मैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य ।
९. पर्वतीय पर्यटनसंग सम्बन्धित निजी क्षेत्रका संघ संस्थाहरुसंग समन्वय राख्ने, पर्वतारोहण गतिविधिको समन्वय, रेखदेख र नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य ।
१०. पर्वतीय पर्यटनका क्षेत्रहरुको विकास, विस्तार र गुणस्तरीय सुधार सम्बन्धी कार्य ।
११. पर्वतारोहणका लागि खुला गरिएका हिमशिखरहरुको नियमानुसार आरोहण अनुमति प्रदान, विभिन्न दलहरु वीच समन्वय, पर्वतारोहण गतिविधिका वारेमा विभिन्न सञ्चार माध्यमलाई आवश्यक जानकारी उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्य ।
१२. सम्पर्क अधिकृतको व्यवस्था भएको निर्धारित हिमशिखरहरुका लागि आरोहण दलसंग सम्पर्क अधिकृत खटाउने तथा खटाइएका सम्पर्क अधिकृतहरुको निगरानी सम्बन्धी कार्य ।
१३. आरोहणवाट हुन सक्ने फोहर मैलाको व्यवस्थापनका लागि निर्धारित धरौटी राख्न लगाउने र निर्धारण गरेका मापदण्डहरु पूरा भएपछि धरौटी फिर्ता दिने सम्बन्धी कार्य ।
१४. पर्वतारोहण सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।

छ. अनुगमन शाखा

१. पर्यटन व्यवसाय र उद्योगहरु होटल, रिसोर्ट, लज, रेष्टुरेण्ट, वार, एवं ट्राभल, ट्रेकिङ, ऱ्याफ्टिङ्ग, पर्वतारोहण, पर्वतीय पर्यटन र अन्य साहसिक पर्यटन व्यवसाय सम्बन्धी कार्यको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी कार्य ।
२. पर्यटन व्यवसाय र उद्योगको मापदण्ड निर्धारण र सूचकहरुको विकास गर्ने ।
३. पर्यटन व्यवसाय र उद्योग सम्बन्धी तथ्यांक संकलन प्रशोधन प्रकाशन सम्बन्धी कार्य ।
४. नियम विपरित संचालन गरिएका र तोकिएको गुणस्तर सहितको सेवा नदिने तथा नियम विपरित कार्य गर्ने पर्यटन व्यवसाय र उद्योगलाई सजाय सम्बन्धी कार्य ।
५. पर्यटन सम्बन्धी विकास कार्यक्रम आयोजनाहरुको अनुगमन, मूल्यांकन, आवधिक समीक्षा र प्रगति प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्य ।

ज. कानून शाखा

१. आवश्यकतानुसार कानूनी राय र सल्लाह प्रदान गर्ने सम्बन्धी कार्य ।
२. आवश्यकतानुसार ऐन, नियम, गठन (आदेश), सम्झौता तयार गर्ने सम्बन्धी कार्य ।
३. विभागको तर्फबाट फिरादपत्र, प्रतिउत्तरपत्र, रिट निवेदन, लिखित जवाफ, पुनरावेदनपत्र, पुनरावलोकन पत्र म्याद भित्रै तयार गर्ने र सम्बन्धित निकायमा पठाउने सम्बन्धी कार्य ।
४. प्रतिरक्षाका लागि महान्यायाधिवक्ता कार्यालय लगायतमा पत्राचारको व्यवस्था गर्ने सम्बन्धी कार्य।
५. सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित कानूनी सिद्धान्त, राजपत्र, ऐन नियमको संग्रह सम्बन्धी कार्य ।
६. विभाग र अन्तर्गत निकायहरुको लागि आवश्यक कार्यविधी, निर्देशिका, सम्बन्धी कार्य।

झ. पर्यटक प्रहरी इकाई

१. पर्यटन क्षेत्रमा गस्ती र पेट्रोलिङ्ग सम्बन्धी कार्य ।

२. पर्यटकको लागि आवश्यक सूचनाको प्रवाह सम्बन्धी कार्य ।

३. पर्यटकहरुबाट आएको उजुरी, निवेदन उपर छानविन र कारबाही सम्बन्धी कार्य ।

४. इजाजत वेगर गाईड कार्य गर्नेहरु माथि नियन्त्रण र कारबाही सम्बन्धी कार्य ।

५. फौज्दारी अपराध सम्बन्धमा सम्बन्धित राजदूतावाससंग सर्म्पर्क राखी जि.प्र.का. मार्फत कारबाही अगाडि बढाउने सम्बन्धी कार्य ।

६. पर्यटकहरुको लागि Hassle Free वातावरण तयार गर्न Hawkers, Pedlers र माग्नेहरुलाई दुरुत्साहित गर्ने र पर्यटकीय स्थलहरुमा उनीहरुको चलखेलमा कमी ल्याउने सम्बन्धी कार्य ।

७. होटेल, ट्राभल, ट्रेकिङ्ग, र्‍याफ्टिङ्ग एजेन्सीहरुमा निरीक्षण, प्रतिवेदन र कारबाही सम्बन्धी कार्य ।

८. पर्यटकहरुको विरुद्धमा पर्यटन व्यवसायीहरुबाट आएको गुनासो छानविन, कारबाही र समझदारी सम्बन्धी कार्य ।

माथि उल्लिखित संगठन संरचना अनुरुप पर्यटन विभागको दरवन्दी विवरण निम्न बमोजिम छ :-

कार्यालय तथा दरबन्दी विवरण सम्बन्धी ढांचा	
१. क. कार्यालय सम्बन्धी विवरण :	फ्याक्सनं. :
कार्यालयको नाम (नेपालीमा): **पर्यटन विभाग**	जिल्ला: **काठमाडौं**
कार्यालयको नाम (अंग्रेजीमा): **Department of Tourism**	**का.म.पा.**
मन्त्रालय/केन्द्रीय निकाय : **पर्यटन विभाग**	वडा. नं.
निकटतम माथिल्लो निकाय: **संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय ।**	स्थान: भृकुटीमण्डप
कार्यालयको स्तर : **विभाग**	फोन.नं.:
शूरु पद श्रृजना भएको मिति:	इमेल:
पछिल्लो अद्यावधिक मिति :	वेवसाइट:
१. ख. कार्यालयको दरबन्दी तेरिज :	

सिनं	**पदको नाम**	**श्रेणी/तह**	**सेवा**	**समुह**	**उपसमूह**	**पद सं.**	**कैफियत**
१.	महानिर्देशक/ उपमहानिर्देशक	रा.प.प्रथम(प्र.)	प्रशासन	प्रशासन		२	
२.	निर्देशक	रा.प.द्वितीय(प्र)	प्रशासन	सा.प्र.		५	
३.	निर्देशक	रा.प.द्वितीय(प्रा)	इञ्जि.	बि.एण्ड आर्क.		१	
४.	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय(प्रा)	प्रशासन	सा.प्र.		११	
५.	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय(ले)	प्रशासन	लेखा		१	
६.	कानून अधिकृत	रा.प.तृतीय(का)	न्याय	कानून		१	
७.	इञ्जिनियर	रा.प.तृतीय(प्रा)	इञ्जि	सिभिल	बि.एण्ड आर्क.	१	
८.	इञ्जिनियर	रा.प.तृतीय(प्रा)	इञ्जि	सिभिल	सिभिल	२	
९.	खाद्य निरीक्षक	रा.प.तृतीय(प्रा)	कृषि	फूड न्यूट्रिसन एण्ड क्वालिटी कन्ट्रोल		१	
१०.	कार्टोग्राफर अधिकृत	रा.प.तृतीय(प्रा)	विविध			१	
११.	कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प.तृतीय(प्रा)	विविध			१	
१२.	तथ्यांक अधिकृत	रा.प.तृतीय	आर्थिक योजना तथा त.	तथ्यांक		१	
१३.	ना.सु.	रा.प.अनं प्रथम (प्र.)	प्रशासन	सा.प्र		१०	
१४.	कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं प्रथम (प्रा)	विविध			१	
१५	लेखापाल	रा.प.अनं प्रथम (ले)	प्रशासन	लेखा		२	

१६	सवइञ्जिनियर	रा.प.अनं प्रथम (प्रा)	इञ्जि	सिभिल	बि.एण्ड आर्क.	२	
१७	सवइञ्जिनियर	रा.प.अनं प्रथम (प्रा)	इञ्जि	सिभिल	जनरल	२	
१८	खरिदार	रा.प.अनं.द्वितीय (प्र.)	प्रशासन	सा.प्र		१	
१९	ह.स.चा.	श्रेणीविहिन				५	
२०	का.स.	श्रेणीविहिन				७	
	जम्मा					**५८**	
	पर्यटक प्रहरी विभिन्न तह					२२७	

नेपाल सरकार

संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

पर्यटन विभाग

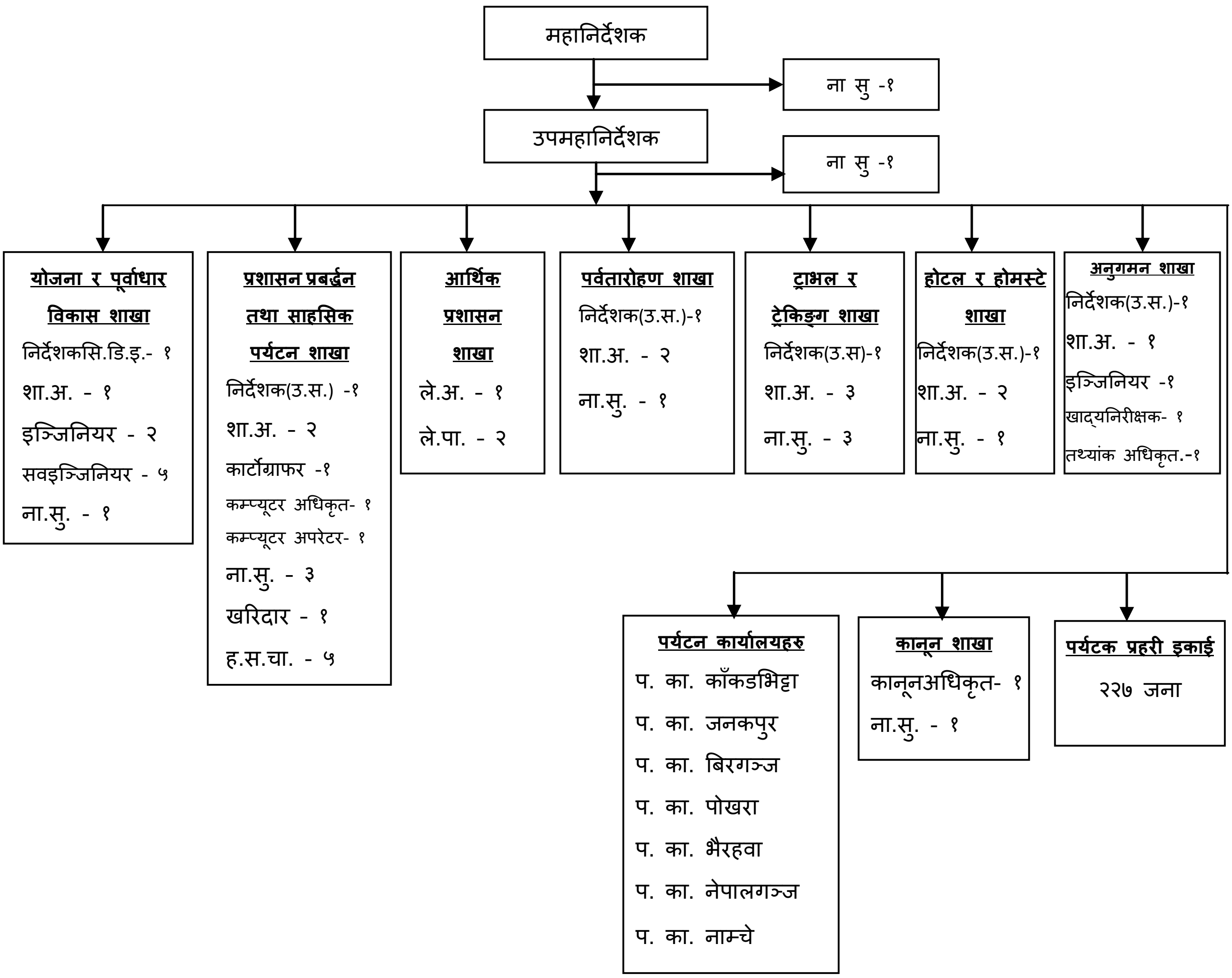

पुरातत्व विभाग

तत्कालिन संघीय मामिला, संविधानसभा, संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको यो विभाग हाल संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गतको विभागको रुपमा रहेको छ। रा.प.प्रथम श्रेणीको महानिर्देशक र उप महानिर्देशकको प्रशासनिक नेतृत्व रहेको यस विभागमा योजना, प्रशासन, क्यूरियो जाँच, पुरातत्व, स्मारक संरक्षण तथा जीर्णोद्धार, अनुसन्धान तथा विश्वसम्पदा साँस्कृतिक संरक्षण शाखा, इञ्जिनियरिङ्ग तथा सर्भे र फोटोग्राफी तथा डकुमेन्टेसन शाखा तथा मातहतमा राष्ट्रिय अभिलेखालय, केन्द्रीय, क्षेत्रीय र जिल्लास्तरीय कार्यालयहरु रहेका छन् ।

पर्यटन कार्यालयहरु

मन्त्रालय अन्तर्गत प्रस्तावित पर्यटन कार्यालयहरुलाई २ बर्गमा विभाजन गरिएको छ । रा. प. द्वितीय श्रेणीको कार्यालय प्रमुख हुने कार्यालयलाई 'क' बर्ग र रा. प. तृतीय श्रेणीको कार्यालय प्रमुख हुने कार्यालयलाई 'ख' बर्गमा राखिएको छ ।

'क' बर्गका पर्यटन कार्यालयहरु: काँकडभिट्टा, भैरहवा, पोखरा, नेपालगंज

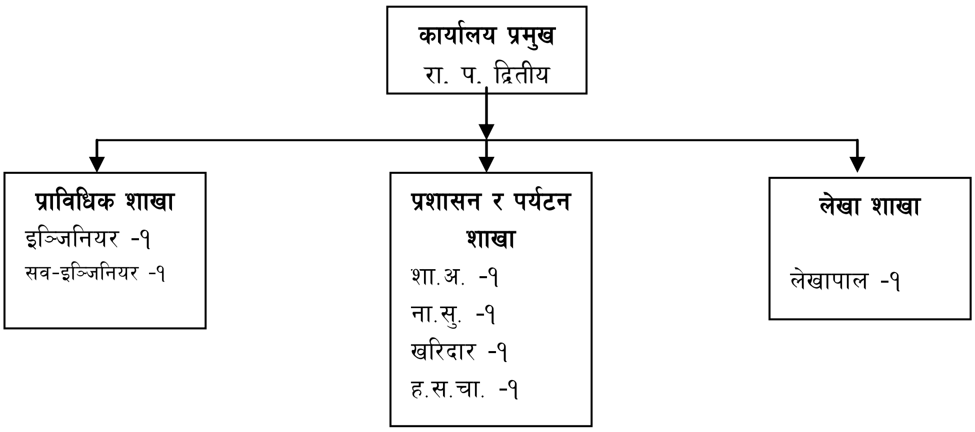

'ख' बर्गका पर्यटन कार्यालयहरु: जनकपुर, बीरगंज, नाम्चे

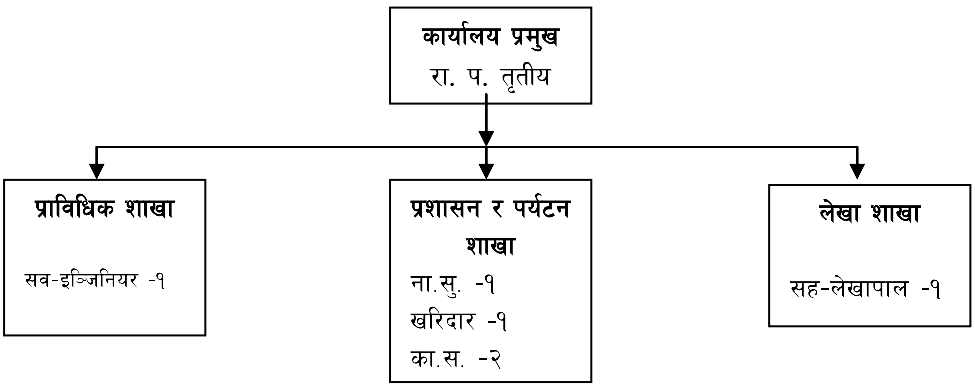

पर्यटन कार्यालयहरुको दरवन्दी विवरण देहाय बमोजिम हुनेछ :

सि नं	बर्ग	कार्यालय	दरवन्दी
१	क	पर्यटन कार्यालय पोखरा	उ.स. -१, शा.अ. -१, इञ्जि. -१, टा.ना.सु. -१, सव-इञ्जिनियर-१, ले पा -१, खरिदार -१, हसचा -१, का स -२
२	क	पर्यटन कार्यालय भैरहवा	" " "
३	क	पर्यटन कार्यालय नेपालगंज	" " "
४	क	पर्यटन कार्यालय काँकडभिट्टा	" " "
५	ख	पर्यटन कार्यालय जनकपुर	शा अ -१, ना सु -१, सव-इञ्जिनियर -१ स.ले. पा.-१, खरिदार -१, का स -२
६	ख	पर्यटन कार्यालय बीरगञ्ज	" " "
७	ख	पर्यटन कार्यालय नाम्चे	" " "

मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका पर्यटन कार्यालयहरुको कार्यक्षेत्र देहाय बमोजिम हुनेछ :

१. होटल र रिसोर्ट दर्ताका लागि सम्बन्धित निकायलाई सिफारिश गर्ने ।

२. आफ्नो प्रधान कार्यालयको क्षेत्रभित्र पर्ने गरी स्थापना गर्न चाहने ट्राभल, ट्रेकिङ्ग जस्ता पर्यटन उद्योगलाई नेपाल सरकारको स्वीकृत सिद्धान्तको अधीनमा रही सम्बन्धित निकायमा दर्ताका लागि सिफारिश गर्ने, इजाजत पत्र जारी गर्ने, इजाजत नवीकरण गर्ने ।

३. होटल, रिसोर्ट वा अन्य पर्यटन उद्योगले नियमानुसार पाउने सुविधाको लागि उद्योगको योजना स्वीकृत गरी सम्बन्धित निकायमा सिफारिश गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने र सो को जानकारी यस महाशाखालाई अविलम्ब दिने । सोभन्दा माथिको हकमा प्रारम्भिक कार्य पूरा गरी योजना स्वीकृतिको लागि सिफारिश गर्ने ।

४. आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने होटलको तारा वर्गीकरण गरी मन्त्रालयमा जानकारी पठाउने अधिकार भन्दा माथिको स्तर वर्गीकरणको लागि निरीक्षण गरी प्रतिवेदन सहित मन्त्रालयमा सिफारिश पठाउने ।

५. प्रचलित कानून बमोजिम आयकर छुट पाउने होटल र रिसोर्टको आयकर छुट दिने सम्बन्धमा प्रस्ताव बनाई सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने ।

६. पर्यटन ऐन अनुसार पर्यटन उद्योगको निरीक्षण, अनुगमन गर्ने र आवधिक प्रतिवेदन निर्धारित समयभित्र प्राप्त गर्ने व्यवस्था गर्ने र कानून अनुसार दिनु पर्ने सूचना एवं प्रतिवेदन नदिएमा कानून बमोजिम जरिवाना लिई सो को जानकारी दिने ।

७. संचालनमा आएका सम्बन्धित क्षेत्रका होटल, लज एवं रिसोर्टको अद्यावधिक रेकर्ड तयार गरी सो को जानकारी मन्त्रालयमा पठाउने ।

८. पर्यटन सम्बन्धी विभिन्न सूचना, जानकारी उपलव्ध गराउने । नेपाल पर्यटन बोर्डसंग समन्वय राखी प्रचार प्रसार सामग्रीहरु वितरण गर्ने ।

९. आफ्नो क्षेत्रभित्र आउने पर्यटकहरुलाई स्तरीय र भरपर्दो सेवा पुऱ्याउनमा सहयोग गर्ने र पर्यटकहरुलाई परेका समस्याहरु स्थानीय निकायहरुसंग समन्वय राखी निराकरण गर्ने र आवश्यक भएमा यस कार्यमा पर्यटक प्रहरीको सहयोग लिन सकिने ।

१०. पर्यटन सम्बन्धी संघ, संस्था, निकायहरुसंग समन्वय राखी सो क्षेत्रका लागि उपयुक्त हुने पर्यटन सम्बन्धी क्रियाकलाप, गतिविधि, कार्यक्रम र अन्य नीतिगत विषयहरुमा अध्ययन गरी परामर्श दिने ।

११. मूर्त एवम् अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाहरु, मठ-मन्दिर, पुरातात्विक स्थलहरु लागयतका सम्पदाहरुको संरक्षण सम्बर्द्धन विकास र प्रवर्द्धन गर्ने ।

१२. मन्त्रालयले तोके बमोजिम अन्य काम गर्ने ।

नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय

केन्द्रीय स्तरको कार्यालयको रुपमा रहेको यस कार्यालयले निम्न कार्य गर्दछः

१. रचना, ध्वनि अंकन, प्रस्तुति वा प्रसारण सम्बन्धी प्रतिलिपि अधिकारको दर्ता गराउन आएमा दर्ता गर्ने ।
२. मानव मष्तिष्कबाट सृजित रचना तथा सृजनामा प्रतिलिपि अधिकारको संरक्षण गर्न जनचेतना अभिबृद्धि गराउन आवश्यक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
३. सर्जकहरुको आर्थिक तथा नैतिक अधिकारको संरक्षण गर्न सूचनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी चेतना अभिबृद्धि गराउने ।
४. रोयल्टी संकलन संस्थाको स्थापनामा सहयोग गर्ने ।
५. रोयल्टी संकलन संस्थाको रेखदेख र नियन्त्रण गर्ने ।
६. रोयल्टी संकलन संस्थाले निर्धारण गरेको रोयल्टी वितरणसम्बन्धी मापदण्ड तयार गर्न रहयोग पुऱ्याउने ।
७. रोयल्टी वितरण संस्थाद्वारा वितरित रोयल्टीमा कुनै पक्षको चित्त नबुझेमा तोकिए बमोजिम उजूरी सुन्ने ।
८. प्रतिलिपि अधिकार तथा तत्सम्बन्धी संरक्षणको दायरालाई ब्यापक बनाउने ।
९. विश्व बौद्धिक संगठन एवं प्रतिलिपि अधिकारसित सम्बन्धित स्वदेशी तथा विदेशी संघ संस्थासँग समन्वयको काम गर्ने ।
१०. प्रतिलिपि अधिकारको संरक्षणमा प्रोत्साहन दिई सहजकर्ताको काम गर्ने ।
११. प्रतिलिपि अधिकार र तत्सम्बन्धी अधिकारसित सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय सन्धि सम्झौताको नेपाल पक्ष हुने सम्बन्धमा काम गर्ने ।
१२. प्रतिलिपि अधिकारसित सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सेमिनार, गोष्ठी, तालिम आदि कार्यक्रममा सहभागिता जनाउने ।
१३. प्रतिलिपि अधिकार ऐन र तत्सम्बन्धी नियममा उल्लेखित अन्य कार्यहरु गर्ने ।

नारायणहिटी दरवार संग्रहालय

केन्द्रीयस्तरको यस संग्रहालयले साविक नारायणहिटी दरवारलाई संग्रहालयमा परिणत गरिएकोले सो संग्रहालयको व्यवस्था गरियो ।

यस मन्त्रालय र अन्तर्गत रहेका निकायहरु

पर्यटन विभाग तथा अन्तर्गतका कार्यालयहरु

- पर्यटन कार्यालय, विरगञ्ज
- पर्यटन कार्यालय, पोखरा
- पर्यटन कार्यालय, नेपालगञ्ज
- पर्यटन कार्यालय, भैरहवा
- पर्यटन कार्यालय, काकडभिट्टा
- पर्यटन कार्यालय, जनकपुर
- पर्यटन कार्यालय, नाम्चे

पुरातत्व विभाग तथा अन्तर्गत कार्यालयहरुः

- राष्ट्रिय अभिलेखालय, रामशाहपथ
- राष्ट्रिय संग्रहालय, छाउनी
- राष्ट्रिय मुद्रा संग्रहालय, छाउनी
- राष्ट्रिय कला संग्रहालय, भक्तपुर
- स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय, भक्तपुर
- स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय, ललितपुर
- राष्ट्रिय धातुकला संग्रहालय, पाटन
- केन्द्रीय सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण प्रयोगशाला, ललितपुर
- क्षेत्रीय संग्रहालय, धनकुटा
- क्षेत्रीय संग्रहालय, पोखरा
- क्षेत्रीय संग्रहालय, सुर्खेत
- कपिलवस्तु संग्रहालय, कपिलवस्तु
- गोरखा संग्रहालय, गोरखा
- स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय, नुवाकोट
- स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय, लमजुङ्ग
- गोरखा दरबार हेरचाह अड्डा, गोरखा
- हनुमानढोका दरबार हेरचाह अड्डा, काठमाडौं

नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय, काठमाडौं

नारायणहिटी दरवार संग्रहालय, काठमाडौं

मन्त्रालय अन्तर्गत प्रतिष्ठान बोर्ड प्राधिकरण संस्थान र समितिहरु

प्रज्ञा प्रतिष्ठानहरु-३

श्री नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	कमलादी, काठमाण्डौ ।
श्री नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	सानो गौचरण ।
श्री नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान	छाउनी ।

बोर्ड, प्राधिकरण, निगम, कोष र संस्थानहरु - ६

श्री नेपाल पर्यटन बोर्ड	भृकुटीमण्डप, काठमाण्डौ
श्री नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	बबरमहल, काठमाण्डौ
श्री नेपाल वायुसेवा निगम	न्यूरोड, काठमाण्डौ
श्री साँस्कृतिक संस्थान	जमल, काठमाण्डौ
श्री लुम्बिनी बिकास कोष	बबरमहल, काठमाण्डौ
श्री पशुपति क्षेत्र बिकास कोष	देवत्तन, गौशाला काठमाण्डौ
श्री बृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद	जनकपुर

विकास समितिहरु र कार्यालय रहेको स्थान-

क. संस्कृति सम्बन्धी समितिहरु-९

श्री पाथीभरा क्षेत्र विकास समिति	पाथीभरा, ताप्लेजुङ ।
श्री बराह क्षेत्र विकास समिति	चतराधाम, सुनसरी ।
श्री हलेसी महादेवस्थान विकास समिति	हलेसी, खोटाङ ।
श्री हनुमानढोका दरवार संग्रहालय विकास समिति	बसन्तपुर ।
श्री बुढानिलकण्ठ क्षेत्र विकास समिति	बुढानिलकण्ठ, काठमाण्डौ ।
श्री बौद्धनाथ क्षेत्र विकास समिति	बौद्ध, काठमाण्डौ ।
श्री पाटन संग्रहालय विकास समिति	पाटन ।
श्री देवघाट क्षेत्र विकास समिति	देवघाट, तनहूँ ।
श्री भानु जन्मस्थल विकास समिति	रम्घा, तनहूँ ।
श्री मनकामना क्षेत्र विकास समिति	गोरखा ।
पञ्चाङ्ग निर्णायक समिति (मन्त्रिपरिषद्को निर्णय बमोजिम गठित, गठन आदेश निर्माणका क्रममा)	काठमाडौं ।

ख. पर्यटन सम्बन्धी समितिहरु-१४

श्री तारागाउँ विकास समिति	ताहाचाल, काठमाण्डौ ।
श्री नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन समिति	रविभवन, काठमाण्डौ ।
श्री पर्वतीय प्रशिक्षण विकास समिति	विशालनगर, काठमाण्डौ ।
श्री खप्तड क्षेत्र पर्यटन विकास समिति	सिलगुढी, डोटी ।
श्री राष्ट्रिय ताल संरक्षण विकास समिति	नयाँबानेश्वर, काठमाण्डौ ।
श्री रुरु-रेसुंगा क्षेत्र संरक्षण तथा पर्यटन विकास समिति	तम्घास, गुल्मी ।
श्री विदेह-मिथिला क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति	पिडारीचोक, जनकपुर ।
श्री चिसापानी क्षेत्र पर्यटन पबर्द्धन विकास समिति	नेपालगंज ।
श्री लुम्बिनी क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति	भैरहवा ।
श्री सिम्रौनगढ क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति	विरगंज ।
श्री विराट क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति	जनकपुर ।
श्री कर्णाली क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति	जुम्ला ।
श्री सलहेश क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति	जनकपुर ।
श्री मेची पहाडी क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति	इलाम ।

७. जिम्मेवार पदाधिकारीहरुको विवरण

सि.नं.	नाम	महाशाखा	कार्यालय	एक्टेन्सन
१.	मन्त्री, श्री आनन्द प्रसाद पोखरेल		४२११८७९	२०३
२.	राज्यमन्त्री, श्री बलबहादुर महत			
३.	सचिव, श्री प्रेमकुमार राई		४२११८७०	३०३
४.	सहसचिव, श्री आलोक चन्द्र श्रेष्ठ	कानुन	४२११८१८	२१६
५.	सहसचिव, श्री घनश्याम उपाध्याय	जनशक्ति व्यवस्थापन तथा पर्यटन प्रवर्द्धन	४२११६६९	३१५
६.	सहसचिव, श्री डण्डुराज घिमिरे	योजना तथा मूल्याङ्कन	४२११६२०	४०३
७.	सहसचिव, श्री बुद्धिसागर लामिछाने	हवाई उद्योग व्यवस्थापन	४२११६२४	४०७
८.	सहसचिव, श्री भरतमणि सुवेदी	संस्कृति	४२११७८५	२११
९.	सहसचिव, श्री सुरेश आचार्य	हवाई सुरक्षा तथा प्रधिकरण सुपरिवेक्षण महाशाखा	४२११६८५	२१९

८. सेवा प्रवाह गर्न लाग्ने दस्तुर

(क) पर्वतारोहण रोयल्टी

हिमाल आरोहणको सलामी रकम

१. देहाय बमोजिमका उचाईका हिमाल आरोहण गर्ने विदेशी पर्वतारोही दलले सन् २०१५ जनवरीदेखि निम्नलिखित ऋतुको निमित्त सो दलमा संलग्न प्रत्येक सदस्यका लागि देहाय बमोजिम अमेरिकी डलरका दरले सलामी रकम बुझाउनु पर्नेछ :

सि.नं.	हिमाल	वसन्त ऋतु (USD)	शरद ऋतु (USD)	शिशिर र वर्षा ऋतु (USD)
१	सगरमाथा (दक्षिण पूर्वी धार) नर्मल रुट	११०००	५५००	२७५०
२	सगरमाथा (दक्षिण पूर्वीधार बाहेक)	१००००	५०००	२५००
३	सगरमाथा बाहेक ८,००० मिटर र सो भन्दा माथिका अन्य हिमाल	१८००	९००	४५०
४	७,५०१ मिटर देखि ७,९९९ मिटर सम्मका हिमाल	६००	३००	१५०
५	७,००० मिटर देखि ७,५०० मिटर सम्मका हिमाल	५००	२५०	१२५
६	६,५०१ मिटर देखि ६,९९९ मिटर सम्मका हिमाल	४००	२००	१००
७	आमादब्लम हिमाल	४००	४००	२००
८	६,५०० वा सो भन्दा कम उचाई भएका हिमाल	२५०	१२५	७०

२. देहाय बमोजिमका उचाईका हिमाल आरोहण गर्ने नेपाली पर्वतारोही दलले निम्न ऋतुको निमित्त सो दलमा संलग्न प्रत्येक सदस्यका लागि देहाय बमोजिम नेपाली रुपैयाका दरले सलामी रकम बुझाउनु पर्नेछ :

सि.नं.	हिमाल	वसन्त ऋतु (रू.)	शरद ऋतु	शिशिर र वर्षा ऋतु
१	सगरमाथा (दक्षिण पूर्वी धार) नर्मल रुट	७५०००	३७५००	१८२५०
२	सगरमाथा (दक्षिण पूर्वीधार बाहेक)	६००००	३००००	१५०००
३	सगरमाथा बाहेक ८,००० मिटर र सो भन्दा माथिका अन्य हिमाल	१००००	५०००	२५००
४	७,५०१ मिटर देखि ७,९९९ मिटर सम्मका हिमाल	८०००	४०००	२०००
५	७,००० मिटर देखि ७,५०० मिटर सम्मका हिमाल	६०००	३०००	१५००
६	६,५०१ मिटर देखि ६,९९९ मिटर सम्मका हिमाल	५०००	२५००	१२५०
७	आमादब्लम हिमाल	८०००	८०००	४०००
८	६,५०० वा सो भन्दा कम उचाई भएका हिमाल	४०००	२०००	१०००

3. Amount to be deposited for Garbage Management

(a) For the following mountains of the Khumbu and Annapurna Himalayan range -

Mount Everest	4000USD
Mountains above 8001m. except Mount Everest	3000USD
Mountains between 7001 to 8000m. of height and Mount Amadablam	2000USD
Mountains between 6501 to 7000m. of height	1000USD
Mountains below 6500m. of height	500USD

(b) For the following mountains of the other Himalayan range other than expressed in clause (a).

Mountains with the height above 8000m.	3000USD
Mountains with the height below 8000m.	500USD

(ख) सूचनाको विवरण लिंदा लाग्ने दस्तुर

(क) सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर

१. सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम ४ बमोजिम, A4 आकारको फोटोकपी प्रति पेज पाँच रुपैयाँ, A4 भन्दा ठूलो आकारको कागजमा प्रति पेज दश रुपैयाँ, सूचना सीडी, डिस्केट वा अन्य विद्युतीय माध्यममा लिंदा पचास रुपैयाँ ।

२. अन्य विशेष कानूनले तोके बमोजिमको दस्तुर ।

(ख) सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने अवधि

१. सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ७ ले तोकेको अवधि भित्र, निवेदन प्राप्त भएपछि सूचना अधिकारीले तत्काल उपलब्ध गराउन सकिने प्रकृतिको सूचना भए तत्काल उपलब्ध गराउन, नसकिने प्रकृतिको सूचना भए निवेदन प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र निवेदकलाई उपलब्ध हुनेछ । व्यक्तिको जीउ ज्यानको सुरक्षासँग सम्बन्धित सूचना माग गरेको पाइएमा २४ घण्टा भित्र उपलब्ध गराइने छ ।

२. अन्य विशेष ऐन नियमले अवधि तोकेकोमा सोही बमोजिम ।

९. निर्णय प्रक्रिया र अधिकारी

(क) निर्णय प्रक्रिया सम्बन्धमा

१. मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमा :
- सरकारी निर्णय प्रक्रिया सरलीकरण निर्देशिका, २०६५ बमोजिम ।

२. सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गरिने सूचना सम्बन्धमा :
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ७ बमोजिम ।

(ख) निर्णय गर्ने अधिकारी सम्बन्धमा

१. मन्त्रालयले सम्पादन गर्ने नीतिगत एवं अन्य कार्यहरु सम्बन्धमा :
- मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पठाएर
- माननीय मन्त्री स्तरबाट
- सचिवस्तरबाट
  - माननीय मन्त्रीबाट प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम
  - सुशासन -व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ बमोजिम प्राप्त अधिकार बमोजिम र
  - अन्य विशेष ऐन, नियमले सचिवले गर्ने भनी तोकिएका कामहरु ।
- सचिवले प्रत्यायोजन गरेको अधिकार बमोजिम तोकिएको कर्मचारीले ।

२. सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गर्ने सूचना सम्बन्धमा ।
- सचिवले ।

१०. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

(क) मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमा :

- प्रचलित ऐन कानुनमा तोकिएको व्यवस्था बमोजिम

ख) सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम परेको उजुरी सम्बन्धमा :

- राष्ट्रिय सूचना आयोग

११. कार्य सम्पादन विवरण

(क) विकास कार्यक्रमको उपलब्धी

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको आ.व.०७२।७३ को राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरुको बजेट

सि. नं.	वजेट उपशिर्षक न	कार्यक्रम	२०७२।७३ को चालु पूँजीगत विनियोजन (रु. हजारमा)		
			चालु	पूँजीगत	जम्मा
१	३२५११५	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	३५०,०००		३५०,०००
२	३२५११६	लुम्विनी विकास कोष	५५०,०००		५५०,०००
		नेपाल सरकारको जम्मा	९००,०००	-	९००,०००
		वित्तिय तर्फको:			
१	५०११०१	दोश्रो अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल आयोजना			५००,०००
२	५०११०१	पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल			१,०००,०००
३	५०११६१	दक्षिण एशिया पर्यटन पुर्वाधार विकास आयोजना (गौतमबुद्ध विमानस्थल भैरहवा)			४,५३५,८००
		वित्तिय तर्फको जम्मा		-	६,०३५,८००
		नेपाल सरकार र वित्तिय तर्फको कूल जम्मा		-	६,९३५,८००

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको आ.व.०७२।७३ को बजेट

सि. नं.	वजेट उपशिर्षक न	कार्यक्रम	२०७२।७३ को चालु पूँजीगत विनियोजन (रु. हजारमा)		
			चालु	पूँजीगत	जम्मा
१	३२५०११	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	२००,३०३	२,२२०	२०२,५२३
२	३२५०१२	पर्यटन कार्यालयहरु	२२,९८७	४०,९२०	६३,९०७

३	३२५०१३	पुरातत्व विभाग	३६,८०८	१५,२३०	५२,०३८
४	३२५०१४	राष्ट्रिय अभिलेखालय	१४,७८९	१६,८२५	३१,६१४
५	३२५०१५	राष्ट्रिय संग्रहालय, छाउनी	२१,१५८	८,९९५	३०,१५३
६	३२५०१६	राष्ट्रिय कला संग्रहालय, भक्तपुर	८,०८२	२,७००	१०,७८२
७	३२५०१७	क्षेत्रीय संग्रहालयहरु	१३,००७	३३,७५०	४६,७५७
८	३२५०१८	संग्रहालयहरु (जातीय संग्रहालय समेत)	४३,८२८	२,५८८	४६,४१६
९	३२५०१९	ऐतिहासिक दरबारहरु	५४,८४४	५३,२३०	१०८,०७४
१०	३२५०२०	केन्द्रीय संस्कृति सम्पदा संरक्षण प्रयोगशाला	७,१४९	३,२१०	१०,३५९
११	३२५०२१	नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय	९,२३२	६००	९,८३२
१२	३२५०२२	नारायणहिटी दरबार संग्रहालय	६३,३९७	२२,६९३	८६,०९०
१३	३२५०२३	स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय, भक्तपुर	५,१६२	२३०	५,३९२
१४	३२५०२४	पर्यटन विभाग	९९,९९२	१३,४००	११३,३९२
१५	३२५१०२	नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	१८,५००		१८,५००
१६	३२५१०४	नागरिक उड्डयन सम्वन्धी कार्यक्रम (साविक पर्वतीय पर्यटन तथा पर्यटन प्रवर्द्धन आयोजना)	७,५००		७,५००
१७	३२५१०६	पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	२७७,१५२	७३९,९५५	१,०१७,१०७
१८	३२५१०८	दक्षिण एशिया पर्यटन पुर्वाधार विकास आयोजना	३३३,४७७	१३०,५७०	४६४,०४७
१९	३२५१११	पुरातात्विक संरक्षण आयोजना	३९,५१६	२३०,४९५	२७०,०११
२०	३२५११२	विश्वसम्पदा क्षेत्र संरक्षण आयोजना	५,५१०	१२,३५०	१७,८६०
२१	३२५११३	संस्कृति प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४०४,८६५		४०४,८६५
२२	३२५११४	वृहत जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्	५०,०००		५०,०००
२३	३२५११५	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	३५०,०००		३५०,०००
२४	३२५११६	लुम्विनी विकास कोष	५५०,०००		५५०,०००
२५	३२५११७	साँस्कृतिक संस्थान	८,९००		८,९००
२६	३२५११८	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	९०,०००		९०,०००
२७	३२५११९	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	४०,०००		४०,०००
२८	३२५१२०	नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान	४०,०००		४०,०००
२९	३२५१२१	ईच्छुक साँस्कृतिक प्रतिष्ठान	३,५८९		३,५८९
३०	३२५१२२	यातायात (हवाई) आयोजना तयारी सुविधा	३७४,८५०		३७४,८५०
		नेपाल सरकारको जम्मा	**३,१९४,५९७**	**१,३२९,९६१**	**४,५२४,५५८**
		वित्तिय तर्फकोः			
३१	५०११०१	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण			२,२०८,५००

३२	५०११३६	हवाई यातायात क्षमता अभिवृद्धि आयोजना			४,६८९,७९०
३३	५०११६१	दक्षिण एशिया पर्यटन पुर्वाधार विकास आयोजना			४,५३५,८००
		वित्तिय तर्फको जम्मा		-	**११,४३४,०९०**
		नेपाल सरकार र वित्तिय तर्फको कूल जम्मा	**३,१९४,५९७**	**१,३२९,९६१**	**१५,९५८,६४८**

पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना (ब.उ.शी.नं. ३२५१०६)को बाँडफाँड

सि.नं.		कार्यक्रम आयोजनाको नाम	कार्यक्षेत्र	२०७२/७३ को विनियोजित (रु. लाखमा)		
				पूँजीगत	चालु	जम्मा
१७	१	पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान		४५३.००	४५३.००
१७	२	तारागाँउ विकास समिति	तारागाँउ विकास समिति		१२५.००	१२५.००
१७	३	राष्ट्रिय ताल संरक्षण विकास समिति	राष्ट्रिय ताल संरक्षण विकास समिति		३०५.००	३०५.००
१७	४	रुरु रेसुङ्गा क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति	रुरु रेसुङ्गा क्षेत्र गुल्मी		२७५.००	२७५.००
१७	५	खप्तड क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति	खप्तड क्षेत्र		२१४.३०	२१४.३०
१७	६	मेची पहाडी क्षेत्र विकास समिति (ताप्लेजुंग, पाँचथर, इलाम)	ताप्लेजुंग, पाँचथर, इलाम जिल्ला		३१५.७९	३१५.७९
१७	७	कर्णाली क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति	मुगु, डोल्पा, कालिकोट, जुम्ला, हुम्ला जिल्ला		४६३.२३	४६३.२३
१७	८	विराट क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति (झापा, मोरंग, सुन्सरी)	झापा, मोरंग, सुन्सरी	३८८.००	१७.००	४०५.००
१७	९	सहलेश क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति (सिराह र सप्तरी)	सिराह र सप्तरी	१२१.००	१५.००	१३६.००
१७	१०	विदेह मिथिला क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति (धनुषा महोत्तरी सर्लाही)	धनुषा महोत्तरी सर्लाही	२१६.००	१५.००	२३१.००
१७	११	सिम्रन क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति (बारा, पर्सा र रौतहट)	बारा, पर्सा र रौतहट	१९४.००	१२.००	२०६.००
१७	१२	लुम्विनी क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति (नवलपरासी, रुपन्देही र कपिलवस्तु)	नवलपरासी, रुपन्देही र कपिलवस्तु	४२१.००	१७.००	४३८.००
१७	१३	चिसापानी क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति (बांके, वर्दिया, कैलाली र कञ्चनपुर)	बांके, वर्दिया, कैलाली र कञ्चनपुर	२३६.००	१७.००	२५३.००
१७	१४	पर्यटन कार्यालय, काकड भिट्टा	तेह्रथुम र धनकुटा जिल्ला	१५३.००		१५३.००
१७	१५	पर्यटन कार्यालय, वीरगञ्ज	मकवानपुर र चितवन जिल्ला	१८५.००		१८५.००
१७	१६	पर्यटन कार्यालय, जनकपुर	उदयपुर, सिन्धुली, रामेछाप र दोलखा जिल्ला	१९८.००		१९८.००
१७	१७	पर्यटन कार्यालय, पोखरा	स्याङ्गजा, तनहुँ, गोरखा, लमजुङ्ग, कास्की, पर्वत, बाग्लुङ्ग र म्याग्दी जिल्ला	१,०७०.००		१,०७०.००

१७	१८	पर्यटन कार्यालय, भैरहवा	अर्घाखाँची, पाल्पा, गुल्मी, रुकुम, रोल्पा, प्यूठान, दाङ्ग र सल्यान जिल्लाहरु	५६५.००		५६५.००
१७	१९	पर्यटन कार्यालय, नेपालगञ्ज	सुर्खेत, दैलेख, डोटी, अछाम, बैतडी र डडेल्धुरा जिल्ला	२९४.००		२९४.००
१७	२०	पर्यटन कार्यालय, नाम्चे	सोलुखुम्बु, खोटाङ्ग र ओखलढुङ्गा जिल्लाहरु	१२५.००	२.००	१२७.००
१७	२१	पर्यटन विभागबाट संचालन हुने (पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना)	बाग्मती अंचलमा पर्ने ८ वटा जिल्ला र अन्य जिल्लामा रहेका ठूला आयोजनाहरु	२,०२६.५५	३०.००	२,०५६.५५
१७	२२	योजना महाशाखाबाट संचालन हुन र जिल्ला विकास समितिहरुमा अनुदान जाने	भोजपुर, संखुवासभा, मनाङ्ग, मुस्ताङ्ग, जाजरकोट, बाजुरा, बझाङ्ग र दार्चुला जिल्ला र केन्द्रमा संचालन हुने अन्य कार्यक्रमहरु	२०७.००	४९५.२०	७०२.२०
१७	२३	ग्रेट हिमालयन ट्रेल	ग्रेट हिमालयन ट्रेल सम्वन्धी	१,०००.००		१,०००.००
		जम्मा		७,३९९.५५	२,७७१.५२	१०,१७१.०७

आ.ब.२०७२/७३ को बजेटको नीति तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन योजनाको चैत्र महिनाको प्रगति

सि. नं	बजेट बक्तव्यको बुदा नं.	नीति तथा कार्यक्रम	चैत्र महिनाको उपलव्धी	उपलव्धी हुन नसक्नुका कारण
१.	३७	• भूकम्पले क्षति पुऱ्याएका ऐतिहासिक सम्पदा,मठ मन्दिर, गुम्बा, मस्जिद र संरचनाहरूलाई तिनको मौलिक तथा सांस्कृतिक स्वरुप कायमै राख्ने गरी आधुनिक प्रविधिका साथ निर्माण गर्ने।यिनको निर्माणमा “हाम्रो धरोहर - हाम्रै दायित्व” अभियान सञ्चालन गर्ने।	• पुँजिगततर्फ सम्पदा संरक्षणको लागी १०४ वटा कार्यक्रम समावेश गरिएकोमा यो चैत्र महिनामा ८ वटाका लागी टेण्डर आह्वान गरिएको। हाल सम्म ५० वटा स्वीकृत भई आएको र ४९ वटाको टेण्डर आह्वान भै मूल्यांकन समेत भईसकेको।	• कार्यक्रम प्राप्त भएता पनि समयमा अख्तियारी प्राप्त नभएकाले कार्यमा ढिला सुस्ति हुन गएको।
२.	४७	• भूकम्प प्रभावित क्षेत्रहरूको सुरक्षा परीक्षण (Safety Audit)गराई स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरूलाई पर्यटकीयस्थलहरू सुरक्षित रहेकोप्रति आश्वस्त गराइनेछ।	• लाङ्गटाङ्ग, खुम्बु, मनास्लु पदमार्ग सुचारु गराउने कार्य भैरहेको।	
३.	४८	• पर्यटन क्षेत्रलाई अर्थतन्त्रको दरिलो आधार क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न राष्ट्रिय पर्यटन रणनीति कार्ययोजनालाई कार्यान्वयन गरिनेछ।	• राष्ट्यि पर्यटन रणनीति मस्यौदा तर्जुमा भई स्विकृतीको लागि मन्त्रीपरिषदमा पेश गरिएको।	
४.	४८	• महिला तथा स्थानीय समुदायको सहभागिता बढाउँदै	• होमस्टे कार्यक्रम मार्फत स्थानीय समुदाय तथा	

सि. नं	बजेट बक्तव्यको बुदा नं.	नीति तथा कार्यक्रम	चैत्र महिनाको उपलव्धी	उपलव्धी हुन नसक्नुका कारण
		पर्यटन उद्योगमा स्थानीय उत्पादनको उपयोगमा जोड दिइनेछ।	उत्पादनलाई जोड दिईएको। • स्थानिय समुदायको सहभागितामा नवलपरासीको अमलटारीमा ग्रामीण पर्यटन प्रवर्धन सम्बन्धी अन्तरक्रिया सम्पन्न भएको।	
५.	४९	• पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको मुआब्जा वितरणको कार्य सम्पन्न गरी आगामी आर्थिक वर्षदेखि निर्माण कार्य शुरु गरिनेछ।	• ९० प्रतिशत जग्गा अधिग्रहणको कार्य सम्पन्न भएको। • चाईनासँग ऋण सम्झौता सम्पन्न भएको। • प्रधानमन्त्रीवाट वैशाख १ गते शिलन्यास भएको। •	
६.	४९	• त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको हवाइचापलाई कम गर्न आन्तरिक वायुसेवाहरूलाई काठमाडौं बाहिरका विमानस्थलबाट सेवा सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।	• १४९ रोपनी जग्गा अधिग्रहणका लागि प्रस्ताव मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत भई अधिग्रहणका लाग प्रारम्भिक अधिकारी तोकीएको। • काभ्रे जिल्लाको ठूलीचौर संभाव्यता अध्ययन भईरहेको।	•
७.	६०	• राजविराज, नेपालगञ्ज र धनगढी विमानस्थलहरूलाई स्तरोन्नति गर्ने।	• राजविराज विमानस्थल कालोपत्रे गर्ने र तारवार गर्ने कार्य प्रकृया भईरहेको। धनगढी विमानस्थलमा ड्रेन वनाउन टेण्डर भैसकेको साथै नेपालगञ्जविमानस्थलमा कालोपत्रे ओभरल्याप गर्न प्रिक्वालिफिकेशन गर्ने कार्य भैरहेको।	•
८.	६०	• भैरहवास्थित गौतम बुद्ध विमानस्थलको निर्माण आगामी दुई वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने।	• विमानस्थलमा यान्त्रिक उपकरण जडान कार्यगर्न अन्तर्राष्ट्रिय टेण्डरको लागि Shopping list तयार गरिएको। • १८००मी. Top Soiling काट्ने काम सम्पन्न भएको, ८०० मी Second layer Top base हाल्ने काम सम्पन्न। • १४० विगाह जग्गा अधिग्रहण गर्न मन्त्रिपरिषदबाट स्विकृती भई सार्वजनिक सूचना प्रकाशित भएको।	• स्थानीय निर्माण सामग्रीको अभाव।

सि. नं	बजेट बक्तव्यको बुदा नं.	नीति तथा कार्यक्रम	चैत्र महिनाको उपलव्धी	उपलव्धी हुन नसक्नुका कारण
			• २८८ विगाहा जग्गा अधिग्रहण गर्न नेपाल सरकारबाट स्वीकृती प्रदान भएको।	
९.	६२	• लुम्बिनी क्षेत्रको गुरुयोजना अनुरुपका कार्यहरू शीघ्र सम्पन्न गरी बुद्धिष्ट सर्किटको प्रारम्भिक कार्य शुरु गर्ने।	• गुरुयोजना अनुसारका केही कार्यहरुमात्र शुरुवात गरिएको।	• आन्दोलनका कारण कार्यस्थलमा वस्न सक्ने वातावरण नभएको।
१०.	६७	• पदयात्रा मार्गहरूको स्तरोन्नति गर्दै ग्रेट हिमालयन ट्रेकिङ्ग ट्रेलको निर्माणलाई तीव्रता दिने।	• ९ वटा कार्यक्रम जिविस मार्फत हुने गरी अख्तियारी पठाइएको। • २ वटा उपभोक्ता समिति मार्फत भैरहेको। NMA ले सोलुखुम्वुमा कार्य गरिरहेको। • लाङटाङ र मनास्लुको लागत अनुमान तयार भएको र यसको वहुवर्षिय खरिद गुरुयोजनाबाट संचालन गरिने भएको।	
११.	६७	• सल्लेरी-चौरीखर्क-सगरमाथा पर्यटन सडक निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने ।	• सल्लेरी-चौरीखर्क-सगरमाथा पर्यटन सडक निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने कार्य यस वर्षको वार्षिक कार्यक्रममा नपरेकोले वजेट विनियोजन समेत नभएको।	
१२.	७५	• कर्णाली अञ्चलको पर्यटकीय पूर्वाधार विकासका लागि प्याकेज कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने।	• कर्णाली पर्यटन विकास समितिहरुबाट यस सम्बन्धी कार्य भैरहेको।	
१३.	७५	• विमानस्थलहरूको स्तरोन्नति गरी आवागमन सहज बनाउने।	• देशका विभिन्न विमानस्थलहरुमा नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणबाट स्तरोन्नतीको कार्यक्रमहरु संचालन भैरहेको।	
१४.	९१	• विराटनगर विमानस्थलको स्तरोन्नति गर्ने।	• विराटनगर विमानस्थलको स्तरोन्नति गर्ने कार्य सूचारु रहेको।	
१५.	१९७	• नेपाली साहित्य, कला, नाट्य, संगीत, भाषा सम्बन्धी क्षेत्रको प्रवर्द्धन र संरक्षण गर्न तत् सम्बन्धी प्रज्ञा प्रतिष्ठानहरूलाई सक्षम र सुदृढ बनाउने।	• नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल संगित तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठानहरुबाट वार्षिक कार्यक्रम अनुरुपको कार्य भईरहेको।	

सि. नं	बजेट बक्तव्यको बुदा नं.	नीति तथा कार्यक्रम	चैत्र महिनाको उपलव्धी	उपलव्धी हुन नसक्नुका कारण
१६.	१९८	• सम्बन्धित समुदायको सक्रिय सहभागितामा संस्कृति संरक्षण र प्रवर्द्धनको पुनर्जागरण वर्षको रुपमा अभियान चलाई सांस्कृतिक, ऐतिहासिक र पुरातात्विक सम्पदाहरूको संरक्षण एवं दीगो व्यवस्थापन गर्ने।	• विभिन्न जाती समुदायहरुको परम्परा संस्कृती जगेर्ना गर्ने उद्धेश्यले विभिन्न जातीय संग्रहालय स्थापनाको लागी कार्यक्रम समावेश गरे अनुसार १० वटा संग्रहालय निर्माण तथा व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित संस्थासंग सम्झौता भएको र अन्य संझौताको क्रममा रहेको।	
१७.	२०४	• राष्ट्रिय ध्वजावाहक नेपाल वायुसेवा निगममा थप जहाजहरू ल्याउने प्रक्रिया शुरु गर्ने। नेपाल वायुसेवा निगममा हवाई उड्डयनको क्षेत्रमा अनुभव प्राप्त अन्तर्राष्ट्रिय विमान कम्पनीलाई रणनीतिक साझेदारको रुपमा भित्र्याउने प्रक्रिया प्रारम्भ गर्ने।	• नेपाल वायु सेवा निगमले थप जहाजहरु ल्याउन छलफल प्रारम्भ गरी प्रक्रिया शुरु गरेको। • २ वटा wide-body जहाज ल्याउने सम्बन्धी Proposal अर्थ मन्त्रालयमा पठाईएको।	
१८.	२३२	• नेपाल सरकारका स्थायी संरचनाबाट सम्पादन हुन सक्ने नियमित कार्यहरू तथा विकास आयोजना सञ्चालनका लागि विकास समिति, बोर्ड, प्रतिष्ठान जस्ता अलग्गै स्वायत्त संस्था खडा गरिने छैन।	• हालसम्म थप स्थायी संस्था खडा नगरिएको।	
१९	२३४	• योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका बीच रहेको अन्तर कम गर्दै कार्यान्वयन क्षमता र शैलीमा सुधार गर्न आगामी आर्थिक वर्षलाई बजेट कार्यान्वयन वर्षको रुपमा घोषणा गरी कार्यान्वयन क्षमता बढाउने बहुआयामिक प्रयासहरू गर्ने। वार्षिक कार्यक्रम स्वीकृति र अख्तियारी दिने प्रक्रियालाई सरलीकृत गरी आर्थिक वर्षको प्रारम्भदेखि नै कार्यक्रम कार्यान्वयन हुन सक्ने व्यवस्था मिलाउने।	• अख्तियारी समयमै पठाउने कार्य भैसकेको । • सबै कार्यक्रम आयोजना तथा कार्यालयहरुको सघन अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण कार्यको लागि सहसचिवको संयोजकत्वमा प्रदेशस्तरिय अनुगमन समुह गठन भै कार्य आरम्भ भएको।	

सि. नं	बजेट बक्तव्यको बुदा नं.	नीति तथा कार्यक्रम	चैत्र महिनाको उपलव्धी	उपलव्धी हुन नसक्नुका कारण
२०.	२४०	• विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन नभएका र आयोजना कार्यान्वयन पूर्वका चरणहरू पूरा नभएका आयोजनाहरूको निर्माण कार्य शुरु नगर्ने। स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रमहरू पूरा नभई तत् तत् निकायलाई अर्को नयाँ कार्यक्रमका लागि बजेट निकासा नगर्ने। आर्थिक वर्षको मध्यमा आएर आयोजना स्वीकृत गर्ने र अन्त्यतिर आएर यस्ता नयाँ कार्यक्रमका लागि बजेट माग तथा निकासा गर्ने परम्परा यसै बजेटबाट अन्त्य गर्ने। विकास आयोजनाहरूको अध्ययन र अनुसन्धान गरी आयोजना विकास गर्नका लागि छुट्टै बजेट विनियोजन गर्ने।	• योजना तर्जुमा सम्बन्धी छलफल कार्यक्रम विराटनगर र काठमाण्डौमा सम्पन्न गरिएको। • योजना मागमा एकरुपता तथा प्रभावकारिता ल्याउनका लागि आयोजना माग गर्ने सम्वन्धी मापदण्डको मस्यौदा सम्बन्धित निकायहरुमा पठाई सकिएको। • मापदण्ड अनुरुप वजेट वनाउने कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको।	

मन्त्रालयको चालू आर्थिक वर्षको चालू तथा पूजीगत बजेट खर्चको स्थिति (२०७२ वैशाख मसान्तसम्म)

खर्च	बजेट रकम	खर्च रकम	प्रगति प्रतिशत	कैफियत
चालू खर्च	३,१९,४५,९७,०००.००	१,२०,२५,४३,०००.००	३७.६४	यस मध्ये रु. २,४५,०१,३५७.५३ सोझै भुक्तानी ब.उ.शी.नं. ३२५१०८ दक्षिण एशिया पर्यटन पूर्वाधारमा भएको ।
पूँजीगत खर्च	१,३२,९९,६१,०००.००	३४,४३,४९,०००.००	२५.८९	
जम्मा	४,५२,४५,५८,०००.००	१,५४,६८,९२,०००.००	३४.१८	

(ख) **प्रमुख परिसूचकहरु**

१. **पर्यटक आगमन**

प्रमुख सूचकहरु	२०७० पौष सम्म (सन् २०१३ ज.-डि. सम्म)को उपलब्धि	२०७१ पौष सम्म (सन् २०१४ ज.-डि. सम्म)को उपलब्धि	२०७२ पौष सम्म (सन् २०१५ ज.-डि. सम्म)को उपलब्धि
कूल पर्यटक आगमन संख्या	७९७६१६	७९०११८	५३८९७०
प्रत्ति पर्यटक बसाइ अबधि (औषत दिन)	१२.५७	१२.४४	१३.१
पर्यटन क्षेत्रबाट प्राप्त आर्जन (रु. करोड)	३४२१.१	४६३७.५	५३४२.८
प्रति पर्यटक प्रतिदिन खर्च (अमेरिकी डलर)	४२.८	४८	७०
कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा पर्यटन क्षेत्रको अनुपात (%)	२.०	२.६	२.९
नियमित उडानमा नेपाल आउने अन्तर्राष्ट्रिय वायुसेवाको संख्या	२६	२६	२६

२. **नागरिक उड्डयन सम्बन्धि प्रमुख सुचकहरु**

प्रमुख सूचकहरु	२०७० पौष सम्म (सन् २०१३ ज.-डि. सम्म)	२०७१ पौष सम्म (सन् २०१४ ज.-डि.सम्म)	२०७२ पौष सम्म (सन् २०१५ ज.-डि.सम्म)
अन्तरास्ट्रिय उडान भर्ने नेपाली बायुसेवाको संख्या	२	२	२
नेपालमा उडान भर्ने अन्तरास्ट्रिय बायुसेवाको संख्या	२६	२६	२६
दिपक्षीय हवाई सेवा सम्झौता भएका देशहरुको संख्या	३६	३६	३८
दुइतर्फ हवाई सिट संख्या	५८५०००० *	६५००००० *	८०००००० *
आन्तरिक उडान गर्ने बायुसेवा (Fixed Wing + Rotor Wing) को संख्या	१७	१७	१७
अन्तरास्ट्रिय विमानस्थलको संख्या	१	१	१
सबै मौसममा संचालन हुने विमानस्थलको संख्या	१९	२०	२२
संचालनमा रहेका कूल विमास्थलको संख्या	३५	३५	३२

* उडान संख्या / हप्तालाई आधार मानि दुइ तर्फी हवाई सिट संख्या गणना गर्ने प्रयोजनका लागि २०० सिट प्रति उडानलाई आधार मानि गणना गरिएको । बायुसेवाको क्षमता आनुसार सिट संख्या घटबढ हुन सक्ने ।

३. पर्यटक संख्या बृद्धि दर तथा बसाइ अवधि

वर्ष		पर्यटकको संख्या	हवाई मार्गबाट पर्यटकको आगमन	स्थल मार्गबाट पर्यटकको आगमन	प्रति पर्यटकको सरदर बसाइ अवधि (दिनमा)	प्रति दिन प्रति पर्यटक खर्च (डलर)	वार्षिक बृद्धिदर
२०६० पुष	सन् २००३	३३८,१३२	२७५,४३८	६२,६९४	९.६	७९.१	२२.७
२०६१ पुष	सन् २००४	३८५,२९७	२९७,३३५	८७,९६२	१३.५	४५.१	१३.९
२०६२ पुष	सन् २००५	३७५,३९८	२७७,३४६	९८,०५२	९.१	५८.५	(२.६)
२०६३ पुष	सन् २००६	३८३,९२६	२८३,८१९	१००,१०७	१०.२	५५.०	२.१
२०६४ पुष	सन् २००७	५२६,७०५	३६०,७१३	१६५,९९२	१२.०	४५.०	३७.४
२०६५ पुष	सन् २००८	५००,२७७	३७४,६६१	१२५,६१६	११.८	७३.०	(५.०)
२०६६ पुष	सन् २००९	५०९,९५६	३७९,३२२	१३०,६३४	११.३	६५.३	१.९
२०६७ पुष	सन् २०१०	६०२,८६७	४४८,८००	१५४,०६७	१२.७	४३.२	१८.२
२०६८ पुष	सन् २०११	७३६,२१५	५४५,२२१	१९०,९९४	१३.१	३८.२	२२.१
२०६९ पुष	सन् २०१२	८०३,०९२	५९८,२५८	२०४,८३४	१२.९	३५.०	९.१
२०७० पुष	सन् २०१३	७९७,६१६	५९४८४८	२०२७६८	१२.५१	४२.८	(०.७)
२०७१ पुष	सन् २०१४	७९०११८	५८५९८१	२०४१३७	१२.४४	४८	(०.९४)
२०७२ पुष	सन् २०१५*	५३८९७०	४०७४१२	१३१५५८	१३.१	७०	(३१.७९)

*(जनवरी देखि डिसेम्बर सम्म)

नोट : स्थलमार्गबाट आएका (कोदारी नाका वाहेक) भारतीय पर्यटकहरुको आगमन संख्या यसमा समावेश छैन ।

४. भ्रमणको उद्देश्यगत पर्यटक आगमन संख्या

वर्ष		भ्रमणको उद्देश्य										
		बिदा/मनोरन्जन/यात्रा/भ्रमण	पदयात्रा र पर्वतारोहण	व्यापार	तीर्थयात्री	औपचारिक	सभा/सेमिनार	र्‍याफटिङ	अध्ययन	अन्य	नखुलेको	जम्मा
२०६०	पुष	97,904	65,721	19,387	21,395	21,967	-	-	-	111,758	-	338,132
	%	*29.0*	*19.4*	*5.7*	*6.3*	*6.5*	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*33.1*		*100.0*
२०६१	पुष	167,262	69,442	13,948	45,664	17,088	-	-	-	71,893	-	385,297
	%	*43.4*	*18.0*	*3.6*	*11.9*	*4.4*	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*18.7*		*100.0*

२०६२	पुष	160,259	61,488	21,992	47,621	16,859	-	-	-	67,179	-	375,398
	%	42.7	16.4	5.9	12.7	4.5	0.0	0.0	0.0	17.9		100.0
२०६३	पुष	145,802	66,931	21,066	59,298	18,063	-	-	-	72,766	-	383,926
	%	38.0	17.4	5.5	15.4	4.7	0.0	0.0	0.0	19.0	0.0	100.0
२०६४	पुष	217,815	101,320	24,487	52,594	21,670	8,019	65	-	78,579	22,156	526,705
	%	41.4	19.2	4.6	10.0	4.1	1.5	0.0	0.0	14.9	4.2	100.0
२०६५	पुष	148,180	104,822	23,039	45,091	43,044	6,938	243	-	99,391	29,529	500,277
	%	29.6	21.0	4.6	9.0	8.6	1.4	0.0	0.0	19.9	5.9	100.0
२०६६	पुष	140,992	132,929	22,758	51,542	24,518	9,985	285	-	86,849	40,098	509,956
	%	27.6	26.1	4.5	10.1	4.8	2.0	0.1	0.0	17.0	7.9	100.0
२०६७	पुष	263,938	70,218	21,377	26,374	101,335	9,627	730	5,101	46,516	57,651	602,867
	%	43.8	11.6	3.5	4.4	16.8	1.6	0.1	0.8	7.7	9.6	100.0
२०६८	पुष	425,721	86,260	17,859	63,783	24,054	10,836	2,181	5,235	29,895	70,391	736,215
	%	57.8	11.7	2.4	8.7	3.3	1.5	0.3	0.7	4.1	9.6	100.0
	पुष	379,627	105,015	24,785	109,854	30,460	13,646	1,750	18,975	27,815	91,165	803,092
२०६९	%	47.3	13.1	3.1	13.7	3.8	1.7	0.2	2.4	3.5	11.4	100.0
२०७०	पुष	410934	102001	28183	71610	37386	15552	1396	10369	54326	65858	797616
	%	51.5	12.8	3.5	9.0	4.7	2.0	0.2	1.3	6.8	8.3	100.0
२०७१	पुष	395849	97185	24494	98765	32395	13432	1580	10272	41876	74271	790118
	%	50.1	12.3	3.1	12.5	4.1	1.7	0.2	1.3	5.3	9.4	100.0
२०७२	पुष	386065	9162	2876	14996	21479	9038	NA	NA	77354	NA	538970
	%	71.6	1.67	0.53	2.78	3.98	1.67			14.35		100.0

द्रष्टव्यः इटालिक ढांचामा देखाएको अंकले प्रतिशत जनाउंछ ।

५. प्रमुख मुलुकगत पर्यटक आगमन संख्या

मुलुक/%	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
अमेरिका	20680	18539	19833	29783	30076	32043	36425	42875	48985	47355	49830	42687
%	5.4	4.9	5.2	5.7	6.0	6.3	6.0	5.8	6.1	5.9	6.3	7.92
क्यानडा	4,825	4,168	4,733	7,399	8,132	8,965	9,322	11,404	13,507	12132	11610	8398
%	1.3	1.1	1.2	1.4	1.6	1.8	1.5	1.5	1.7	1.7	1.5	1.56
अष्ट्रिया	4,341	3,007	3,474	4,473	3,540	3,245	3,389	3,998	3,797	3131	3320	2676
%	1.1	0.8	0.9	0.8	0.7	0.6	0.6	0.5	0.5	0.3	0.4	0.49
फ्रान्स	18,938	14,108	14,835	20,250	22,402	22,154	24,550	26,720	28,805	21842	24097	
%	4.9	3.8	3.9	3.8	4.5	4.3	4.1	3.6	3.6	3.5	3.0	
जर्मनी	16,025	14,345	14,361	21,323	18,552	19,246	22,583	27,472	30,409	22263	18028	16405
%	4.2	3.8	3.7	4.0	3.7	3.8	3.7	3.7	3.8	3.5	2.3	3.04
नेदरल्यान्ड	11160	8947	7207	10589	10900	11147	13471	16836	15445	10516	12320	7515
%	2.9	2.4	1.9	2.0	2.2	2.2	2.2	2.3	1.9	1.3	1.6	1.39
स्वीटजर-ल्यान्ड	3788	3163	3559	5238	5186	5281	5320	11020	7046	4903	6447	
%	1.0	0.8	0.9	1.0	1.0	1.0	0.9	1.5	0.9	0.6	0.8	

बेलायत	24667	25151	22708	32367	*33658*	*35382*	*35091*	39091	41294	35668	36759	29730
%	*6.4*	*6.7*	*5.9*	*6.1*	*6.7*	*6.9*	*5.8*	*5.3*	*5.1*	*4.5*	*4.7*	*5.51*
डेनमार्क	2,633	1,770	1,956	3,157	*3,847*	*4,464*	*4,359*	6,138	7,118	5320	5150	
%	*0.7*	*0.5*	*0.5*	*0.6*	*0.8*	*0.9*	*0.7*	*0.8*	*0.9*	*0.9*	*0.7*	
स्पेन	11767	8891	10377	15672	*13851*	*13006*	*13712*	16073	14549	10412	13110	6741
%	*3.1*	*2.4*	*2.7*	*3.0*	*2.8*	*2.6*	*2.3*	*2.2*	*1.8*	*1.3*	*1.7*	*1.25*
इटाली	12,376	8,785	7,736	11,243	*7,914*	*7,982*	*10,226*	12,621	14,614	9974	10347	5609
%	*3.2*	*2.3*	*2.0*	*2.1*	*1.6*	*1.6*	*1.7*	*1.7*	*1.8*	*1.2*	*1.3*	*1.04*
चीन	13,326	22,377	17,538	28,618	*35,166*	*32,272*	*46,360*	61,917	71,861	113173	123805	66984
%	*.5*	*6.0*	*4.6*	*5.4*	*7.0*	*6.3*	*7.7*	*8.4*	*8.9*	*12.4*	*15.7*	*12.43*
भारत	90,326	95,685	93,722	96,010	*91,177*	*93,884*	*120,898*	149,504	165,815	180974	135343	75124
%	*23.4*	*25.5*	*24.4*	*18.2*	*18.2*	*18.4*	*20.1*	*20.3*	*20.6*	*23.2*	*17.1*	*13.94*
जापान	4,231	18,239	22,242	27,058	*23,383*	*22,445*	*23,332*	26,283	28,642	26694	25829	17613
%	*6.3*	*4.9*	*5.8*	*5.1*	*4.7*	*4.4*	*3.9*	*3.6*	*3.6*	*3.3*	*3.3*	*3.27*
श्रीलंका	16124	18770	27413	49947	*37817*	*36362*	*45531*	59884	69476	32736	37546	44367
%	*4.2*	*5.0*	*7.1*	*9.5*	*7.6*	*7.1*	*7.6*	*8.1*	*8.7*	*4.1*	*4.8*	*8.23*
अष्ट्रेलिया	9,671	7,093	8,231	12,369	13,846	15,461	16,243	19,824	22,030	202469	24516	18619
%	*2.5*	*1.9*	*2.1*	*2.3*	*2.8*	*3.0*	*2.7*	*2.7*	*2.7*	*3.5*	*3.1*	*3.15*
अन्य	100419	102360	99996	147694	*136823*	*140574*	*168590*	179158	214638	125203	217296	
%	*26.1*	*27.3*	*26.0*	*28.0*	*27.3*	*27.6*	*28.0*	*24.3*	*26.7*	*15.7*	*27.5*	
नखुलको	0	0	4005	3515	*4007*	*6043*	*3465*	25433	5061	64218	34765	0
%	-	-	*1.0*	*0.7*	*0.8*	*1.2*	*0.6*	*3.5*	*0.6*	*8.1*	*4.4*	*0*
जम्मा	385297	375398	383926	526705	500277	509956	602867	736251	803092	797616	790118	538970
%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

नोट : इटालिक अंकले प्रतिशत जनाउँछ ।

६. पर्यटन क्षेत्रबाट आर्जित विदेशी मुद्रा

आर्थिक वर्ष	पर्यटन क्षेत्रबाट आर्जन भएको विदेशी मुद्रा (रु.करोडमा)	प्राप्त विदेशी मुद्रा आर्जनको अनुपातमा (प्रतिशत)	कुल वस्तु निर्यातबाट प्राप्त विदेशी मुद्राको अनुपातमा प्रतिशत	आर्जित कुल विदेशी मुद्राको अनुपातमा (प्रतिशत)	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपातमा (प्रतिशत)
२०५९/६०	1174.8	23.1	15.2	8.2	2.4
२०६०/६१	1814.7	32.9	20.3	11.4	3.4
२०६१/६२	1046.4	17.5	12.2	6.1	1.8
२०६२/६३	955.6	15.5	10.9	4.6	1.5
२०६३/६४	1012.5	16.5	10.7	4.5	1.4
२०६४/६५	1865.3	30.1	17.9	6.7	2.3
२०६५/६६	2796.0	40.0	22.8	6.5	2.9
२०६६/६७	2813.9	44.5	24.6	8.1	2.4
२०६७/६८	2461.1	35.8	20.2	9.0	1.6
२०६८/६९	3070.4	37.7	20.0	4.7	1.8
२०६९/७०	3421.1	39.8	18.9	4.7	2.0

२०७०/७१	4637.5	45.9	20.5	5.0	2.6
२०७१/७२	34313	72.53	21.7	5.5	2.8
२०७२/७३*	20300.4	72.0	24.1	4.8	-

नोट : *प्रथम ८ महिनाको ।

स्रोत : नेपाल राष्ट्र बैंक ।

७. होटल र होटल शैया संख्या

वर्ष		तारे स्तरका		तारेदेखि बाहेकका		जम्मा	
		होटल	शैया संख्या	होटल	शैया संख्या	होटल संख्या	शैया संख्या
२०६०	पुस	108	10,535	858	27,735	966	38,270
२०६१	पुस	110	10,715	886	28,392	996	39,107
२०६२	पुस	110	10,715	896	28,669	1,006	39,384
२०६३	पुस	105	9,763	502	14,497	607	24,260
२०६४	पुस	105	9,763	512	14,897	617	24,660
२०६५	पुस	96	9,320	573	16,743	669	26,063
२०६६	पुस	97	9,369	647	19,124	744	28,493
२०६७	पुस	103	9,125	686	20,217	789	29,342
२०६८	पुस	106	9,323	721	21,457	827	30,780
२०६९	पुस	107	9,371	746	22,286	853	31,657
२०७०	पुस	117	9,506	909	25,017	1,026	34,523
२०७१	पुस	118	9,554	957	26,625	10,75	36,179
२०७२	पुष	116	9710	957	27240	1073	36,950

१२. सूचना अधिकारी र प्रवक्ताको नाम र सम्पर्क टेलिफोन नं

नेपाल सरकार (सचिव स्तर) को निर्णयानुसार सह-सचिव श्री आलोक चन्द्र श्रेष्ठलाई मन्त्रालयको सूचना अधिकारी तोकिएको छ ।

सूचना अधिकारी पद र नाम	इमेल ठेगाना	मोबाइल नं.
सहसचिव श्री आलोक चन्द्र श्रेष्ठ	alokcstha@yahoo.com	9841237157

नेपाल सरकार (सचिव स्तर) को निर्णयानुसार सह-सचिव श्री घनश्याम उपाध्यायलाई मन्त्रालयको प्रवक्ता तोकिएको छ ।

प्रवक्ताको पद र नाम	इमेल ठेगाना	मोबाइल नं.
सहसचिव श्री घनश्याम उपाध्याय	upadhyayajee@tourism.gov.np upadhyayajee@gmail.com	9851122082

१३. ऐन नियम, गठन आदेश र निर्देशिकाको सूची

ऐनहरु

- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३
- गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) ऐन, २०१५
- नेपाल वायुसेवा निगम ऐन, २०१९
- पर्यटन ऐन, २०३५
- लुम्बिनी विकास कोष ऐन, २०४२
- पशुपति क्षेत्र विकास कोष ऐन, २०४४
- अभिलेख संरक्षण ऐन, २०४६
- नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल सङ्गीत नाट्य प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल पर्यटन वोर्ड ऐन, २०५३
- नेपाल नागारिक उड्डयन प्राधिकरण ऐन, २०५३
- वृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद ऐन, २०५५
- प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९

नीतिहरु

- पर्यटन नीति, २०६५
- राष्ट्रिय हवाई नीति, २०६३
- राष्ट्रिय संस्कृति नीति, २०६७

नियमहरु

- गैर सैनिक हवाई उडान (दुर्घटना जांच) नियमहरु, २०२४
- होटल, लज, रेष्टुराँ वार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८
- ट्राभल र ट्रेकिङ्ग एजेन्सी नियमावली, २०६२
- जलयात्रा नियमावली, २०६३
- गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) नियमावली, २०५२
- विमानस्थल दस्तुर नियमावली, २०३८

- हवाई सुरक्षा (व्यवस्था) नियमावली, २०४६
- प्राचीन स्मारक संरक्षण नियमावली, २०४६
- पर्वतारोहण सम्बन्धी नियमावली, २०५९
- प्रतिलिपि अधिकार नियमावली, २०६१
- नेपाल पर्यटन बोर्ड नियमावली, २०५५
- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नियमावली, २०५८
- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण सर्टिफिकेसन नियमावली,
- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण खेलकूद नियमावली, २०६९
- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७०
- गैर सैनिक हवाई उडान नियमावली, २०७१
- गैर सैनिक हवाई उडान (हवाई सुरक्षा) नियमावली, २०७१
- गैर सैनिक हवाई उडान (दुर्घटना जाँच) नियमवली, २०७१
- क्यासिनो नियमावली, २०७०

गठन आदेशहरु

- नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन समिति (गठन) आदेश, २०२९
- तारागाउं विकास समिति (गठन) आदेश, २०३४
- देवघाट क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५०
- भानु जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०५१
- वुढानिलकण्ठ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- मनकामना क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- वौद्धनाथ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- पाटन संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- पाथीभरा क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- हलेसी महादेवस्थान विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- पर्वतीय प्रशिक्षण विकास समिति (गठन) आदेश, २०५९
- राष्ट्रिय ताल संरक्षण विकास समिति (गठन) आदेश, २०६३
- रुरु रेसुङ्गा क्षेत्र संरक्षण तथा पर्यटन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६३
- खसड क्षेत्र पर्यटन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६३

- विराट क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- सलहेश क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- विदेह–मिथिला क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- सिम्रौन क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- चिसापानी क्षेत्र प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- लुम्बिनी क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- कर्णाली क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- वृहत्तर वराहक्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- मेची पहाडी क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६८

वडापत्र, महासन्धी (protocal, convertion) **हरु** :

(क) **नागरिक उड्डयन सम्बन्धित**

1. Convention on International Civil Aviation, Chicago
2. International Air Service Transit Agreement, Chicago
3. Protocal on the authentic quadrilingual text of the convention on International Civil Aviation, Montréal.
4. Protocal relating to certain amendments to the convention on International Civil Aviation [Article 48 (a), 49 (e) and 61] Montréal.
5. Protocal relating to an amendments to the convention an International Civil Aviation [Article 50 (a)], Montréal.
6. Protocal relating to an amendments to the convention on International Civil Aviation [Article 83 bis], Montreal.
7. [Article 3 bis], Montreal
    a. [Article 56 bis], Montreal.
8. Convention for the unification of certain Rules relating to international carriage by Air, Warsaw.
9. Protocal to amend the Warsaw convention of 1929
10. the Hegue convention of offences and certain other acts committed on board aircraft, Tokyo.
11. Concention for the suppression of unlawful seizure of aircraft.
12. the Hegue conventioin for the supression of unlawfull acts against the safety of civil aviation, Montreal.
13. convention on the privileges and Immunities of the specialized agencies.

(ख) **संस्कृतिसँग सम्बन्धित**

14. Convention on the Means of prohibiting and preventing the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property.
15. Convention concerning the protection of the World Cultural and natural Heritage.
16. World Intellectual property organisation (WIPO), 1997

१४. संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गत निकायहरुको टेलिफोन नम्वर

क.सं.	संस्थाको नाम	ठेगाना	फोन
१.	पर्यटन विभाग	भृकुटीमण्डप	४२४७०३७, ४२५६२२८
२.	पुरातत्व विभाग	रामशाहपथ	४२५०६८३
३.	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	कमलादी	४२२३०६९
४.	नेपाल नाट्य तथा संगीत प्रतिष्ठान	छाउनी	४२८३७९१
५.	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	नक्साल	४४११६६३
६.	पशुपति विकास कोष	वनकाली	४४७०५७५, ४४७०५७४
७.	लुम्बिनी विकास कोष	लुम्बिनी	०७१-५८०१८९
८	वृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद	जनकपुरधाम	०४१-५३१७३१
९	पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना	सिंहदरवार	४२११७११
१०	नेपाल प्रतिलिपी अधिकार रजिष्ट्रार कार्यालय	कालिकास्थान	४४३११५५
११	नारायणहिटी दरवार संग्रहालय	नारायणहिटी	४२२७६०७
१२	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	ववरमहल	४२६२३८७, ४२६२५१६
१३	नेपाल पर्यटन बोर्ड	भृकुटीमण्डप	४२२६३५९, ४२५४२९८
१४	नेपाल वायु सेवा निगम	सुन्धारा	४२२७१२३, ४२२५३४७
१५	त्रि.अ.विमानस्थल सुधार आयोजना		४४६६६६५, ४४७७४१०
१६	सांस्कृतिक संस्थान	जमल	४२२६१९६
१७	राष्ट्रिय संग्रहालय	छाउनी	४२७१४७८
१८	पाटन संग्रहालय	पाटन	५५२१४९२
१९	राष्ट्रिय कला संग्रहालय	भक्तपुर	६६१०००४
२०	हनुमानढोका दरवार संग्रहालय विकास समिति	हनुमानढोका	४२५८०३४
२१	पोखरा संग्रहालय	पोखरा	०६१-५२०४१३
२२	राष्ट्रिय अभिलेखालय	छाउनी	४२६४३५३
२३	श्री बौद्धनाथ क्षेत्र विकास समिति	बौद्ध	
२४	श्री देवघाट क्षेत्र विकास समिति	देवघाट	०५६-५२९४१८
२५	स्मारक संरक्षण तथा दरवार हेरचाह कार्यालय	भक्तपुर	६६१०१४४, ६६११०५५
२६	नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान (NATHM)	रवि भवन	४२७२७५६, ४२७१७८०
२७	पर्यटन कार्यालय, काँकरभिट्टा	काँकरभिट्टा	०२३-५६२०३५
२८	पर्यटन कार्यालय, जनकपुर	जनकपुर	०५१-५२२०८३
२९	पर्यटन कार्यालय, बीरगञ्ज	बीरगञ्ज	०४१-५२०७५५
३०	पर्यटन कार्यालय, पोखरा	पोखरा	०६१-५२००२८
३१	पर्यटन कार्यालय, भैरहवा	भैरहवा	०७१-५२०३०४/५२३५१९
३२	पर्यटन कार्यालय, नेपालगञ्ज	नेपालगञ्ज	०८१-५२३५०७
३३	पर्यटन कार्यालय, नाम्चे	नाम्चेबजार	
३४	मेचीपहाडी क्षेत्र प्रवर्द्धन विकास समिति	इलाम	०२७-५२०८६८
३५	राष्ट्रिय ताल संरक्षण विकास समिति	वानेश्वर	०१-४१०४१४३
३६	नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	विशालनगर	४४१८३९९, ४९९
३७	तारागाउँ विकास समिति	ताहाचल	४६७२७९७
३८	खप्तड क्षेत्र पर्यटन विकास समिति	डोटी	०९४-४२०४८६
३९	रुरु रेसुंगा क्षेत्र सं. तथा प. वि. समिति	तम्घास	०७९-५२११२४
४०	चिसापानी क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति	नेपालगंज	०८१-५२३५०७
४१	लुम्बीनी क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति	भैरहवा	०७१-५२०३०४
४२	विराट क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन विकास समिति	काकडभिट्टा	०२३-५६२०३५

४३	सहलेश क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति	जनकपुर	०४१-५२०७५५
४४	विदेह मिथिला क्षेत्र प. प्र. विकास समिति	जनकपुर	०४१-५२०७५५
४५	सिम्रौन क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति	वीरगंज	०५१-५२२०८३

एसोसिएसनहरु

Short Name	Name	Number	Address
AOAN	Airlines Operators Association of Nepal (वायुसेवा संचालक संघ)	01-4240914	अनामनगर
ATTON	Association of Trans-Himalayan Tour	01-4465888	
ESA	सगरमाथा आरोही संघ	01-4476358	
HAN	Hotel Association Nepal (होटल व्यवसायी संघ)	01-4412705	गैह्रीधारा, सुवर्ण समशेर मार्ग
HRA	Himalayan Rescue Association (हिमालयन उद्धार संघ)	01-4440292/3	धोवीचौर, लाजिम्पाट
NARA	Nepal Association of Rafting Agents	01-4244048	कमलादी
NATO	Nepal Association of Tour Operators	01-4418999	हेरिटेज प्लाजा, कमलादी
NATTA	(Nepal Association of Travel and Tour Agents)	01-4418661	गैह्रीधारा, नक्साल
NCA	(Nepal Canyoning Association)	01-4435454	
NICA	नेपाल प्रोत्साहन तथा सभा संघ, वानेश्वर	01-4494441	
NMA	Nepal Mountaineering Association	01-4434525	नागपोखरी, नक्साल
PATA	Pacific Asia Travel Association	01-4004638/30	गैह्रीधारा
REBAN	Resturant & Bar Association	01-4258890	त्रिपुरेश्वर
SOTTO	Society of Travel & Tour Operators	01-4223486	
TAAN	Trekking Agents Association of Nepal	01-4427473	मालीगाउँ, गणेशस्थान
TTDC	Thamel Tourism Development Council	01-4420568	ठमेल
TURGAN	Tourist Guide Association of Nepal	01-4225102	कमलादी, सागर निवास